

НАЦРТ

Извештај

за

Оценка на правната рамка и
институционалните капацитети за
управување со хемикалии и отпад

Министерство за животна средина и просторно планирање, РС Македонија,

Канцеларија за Неразградливи органски загадувачи

Скопје, Декември 2020

СОДРЖИНА

1.	Извршно резиме	6
2.	Вовед	6
2.1	Намена на извештајот	6
2.2	Цел и обем	6
2.3	За Специјалната програма	6
3.	Барања што произлегуваат од обврските ШТО ги има превземено Република Северна Македонија во областа на хемикалии и отпад	7
3.1	Стокхолмска Конвенција	7
3.2	Базелска Конвенција	8
3.3	Ротердамска конвенција	9
3.4	Минамата Конвенција	10
3.5	Стратешки пристап за меѓународно управување со хемикалиите	12
4.	Институционална анализа – преглед на националната структура за управување со хемикалии и отпад	12
4.1	Надлежни органи за конвенциите	12
4.2	Институции вклучени во управувањето во хемикалии и отпад	15
4.3	Институционална поставеност и одговорности	16
4.5	Работна група за правни и институционални аспекти за управување со хемикалии и отпад	21
4.6	Национален комитет за управување со хемикалии и отпад	22
5.	Правна анализа – преглед на националната правна рамка за управување со хемикалии и отпад	22
5.1	Постојно законодавство со кои се уредени обврските во областа на хемикалии и отпад	22
5.1.1	Стокхолмска конвенција	22
5.1.2	Базелска конвенција	24
5.1.3	Ротердамска конвенција	26
5.1.4	Минамата конвенција	28
6.	ГАП анализа на националното законодавство за хемикалии и отпад во однос на барањата на Стокхолмска, Базелска, Ротердамска и Минамата конвенцијата	31
7.	SWOT анализа на правните и институционалните аспекти за управување со хемикалии и отпад	33
7.1	Правни аспекти и Институционални аспекти	Error! Bookmark not defined.
8.	Извештај од работата на работната група за хемикалии и отпад	35
8.1	Правна рамка и институционална рамка	35
9.	Заклучоци	35
9.1	Институционален аспект	35
9.2	Правни аспекти	35
10.	Препораки	36
10.1	Институционални аспекти	36

10.1.1	Приоритети за зајакнување на институциите поврзани во управувањето со хемикалии и отпад	36
10.2	Правни аспекти	39
10.2.1	Мерки за надминување на разликите помеѓу националното законодавство за хемикалии и отпад барањата од конвенциите	39
11.	комуникација и координација	42
11.1	Вовед	42
11.2	Цел	42
11.3	Целна група	43
11.4	Анализа на улогата и постојни форми за комуникација и координација помеѓу засегнатите надлежни органи	44
11.5	План за комуникација и координација	45
ПРИЛОЗИ		49
Прилог 1	ГАП анализа	49
1.1	ГАП анализа на Стокхолмска конвенција	49
1.2	ГАП анализа на Базелска конвенција	49
1.3	ГАП анализа на Ротердамска конвенција	49
1.4	ГАП анализа на Минамата конвенција	49
Прилог 2	Листа на закони и подзаконски акти	50
2.1	Листа на закони и подзаконски акти со кои е уредена Стокхолмската конвенција	50
2.2	Листа на закони и подзаконски акти со кои е уредена Базелската конвенција	50
2.3	Листа на закони и подзаконски акти со кои е уредена Ротердамската конвенција	50
2.4	Листа на закони и подзаконски акти со кои е уредена Минамата конвенција	51
Прилог 3	Забелешки добиени од РГ за хемикалии и отпад за гап анализата за правната рамка за секоја од конвенциите	53
СЛИКИ		
СЛИКА 1	ОРГАНОГРАМ НА УПРАВАТА ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА ПРИ МЖСПП	18
СЛИКА 2	ИЛУСТРАТИВЕН ПРИКАЗ НА ФУНКЦИОНАЛНА ШЕМА НА СИСТЕМОТ СО 4 КОМПОНЕНТИ	39
СЛИКА 3	НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ ВКЛУЧЕНИ ВО ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА НА СТОКХОЛМСКА, БАЗЕЛСКА, РОТЕРДАМСКА И МИНАМАТА КОНВЕНЦИЈА	44
ТАБЕЛИ		
ТАБЕЛА 1	ПРЕГЛЕД НА ВКЛУЧЕНИТЕ ИНСТИТУЦИИ И НИВНИТЕ ОДГОВОРНОСТИ	16
ТАБЕЛА 2	SWOT АНАЛИЗА НА ПРАВНИТЕ АСПЕКТИ	33
ТАБЕЛА 3	ПРЕДЛОГ ПЛАН ЗА КОМУНИКАЦИЈА И КООРДИНАЦИЈА	46

РЕЧНИК НА СТРУЧНИ ИЗРАЗИ, АКРОНИМИ И ДЕФИНИЦИИ

ГВЕ	Гранични вредности на емисија
ГЕФ	Глобален фонд за животна средина
ДИЖС	Државен инспекторат за животна средина
ДИТ	Државен инспекторат за труд
ЗБЗР	Закон за безбедност и здравје при работа
ЗЖС	Закон за животната средина
ЗУО	Закон за управување со отпадот
ЗЈЗ	Закон за јавно здравје
ЗКАВ	Закон за квалитет на амбиентен воздух
ЗМС	Закон за минерални сировини
ЗХ	Закон за хемикалии
ИЈЗ	Институт за Јавно Здравје
ККЈ	Канцеларија за комуникација со јавноста
МЕ	Министерство за економија
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
МЗ	Министерство за здравство
МЗ (СХ)	Министерство за здравство (Сектор за хемикалии)
МЗШВС	Министерство за земјоделие, шумарство и водостопанство
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
НДТ (ВАТ)	Најдобри достапни техники
НЕП	Најдобри еколошки практики
НОЗ(POPs)	Неразградливи органски загадувачи
ПУИТО	Правилник за увоз, изоз и транзит на отпад
РСМ	Република Северна Македонија
СПМУХ (SAICM)	Стратешки пристап за меѓународно управување со хемикалиите
ССОР (WSSD)	Светскиот самит за одржлив развој
УЖС	Управа за животна средина

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

ФСУ	Фитосанитарна управа
ЦУ	Царинска управа
УНЕП (UNEP)	Програма за животна средина при Обединетите нации

1. ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

2. ВОВЕД

2.1 Намена на извештајот

Канцеларијата за НОЗ во рамките на Министерството за животна средина и просторно планирање заедно со УНЕП разви проект за зајакнување на институционалните капацитети за интегрирање на четикратна шема за синергија во имплементацијата на Националните акциони планови (НАП) за SAICM и вклучување на Минамата Конвенцијата. Проектот беше одобрен на Третиот состанок на Извршниот одбор на Специјалната програма, одржан во Најроби, Кенија, во декември 2017 година.

Главната цел на проектот е да обезбеди зајакнување на институциите вклучени во управување со хемикалии и отпад и градење на нивните капацитети за поддршка на зајакнување на координацијата, синергијата и соработката на национално ниво за спроведување на Конвенциите од Базел, Ротердам и Стокхолм, Конвенцијата Минамата и Стратешките Пристап кон меѓународното управување со хемикалии и обезбедување одржливост и инклузивност со воспоставување посебно одделение или одговорно лице за спроведување на меѓународните договори од областа на животната средина за хемикалии и отпад во Министерството за животна средина и просторно планирање.

2.2 Цел и обем

Извештајот за Оценка на правната рамка и институционалните капацитети за управување со хемикалии и отпад е резултат од гореспоменатиот проект.

Во смисла на обем, извештајот се фокусира на два клучни аспекти:

- Институционални, и
- Правни аспекти.

Извештајот ги сублимира наодите од правната и институционалната анализа поврзани со претходно разгледуваните Конвенции и дава препораки за надминување на идентификуваните недостатоци.

2.3 За Специјалната програма за институционално зајакнување на кластерот хемикалии

Собранието на Обединетите нации за животна средина во својата Резолуција 1/5 за хемикалии и отпад ги усвои условите за Специјалната програма за поддршка на институционалното зајакнување на национално ниво за спроведување на конвенциите од Базел, Ротердам и Стокхолм, Конвенцијата Минамата и Стратешки пристап кон меѓународното управување со хемикалии (SAICM), ставајќи ги на располагање таквите ресурси за соработка во форма на проект.

Специјалната програма обезбедува поддршка на земјите во развој и земјите со економија во транзиција за да ги зајакнат нивните институционални капацитети за развој, усвојување, следење и спроведување на политиката, законодавството и регулативата и да се добие пристап до финансиски и други ресурси за ефикасни рамки за спроведување на Конвенциите од Базел, Ротердам и Стокхолм, Конвенцијата Минамата и SAICM.

3. БАРАЊА ШТО ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД ОБВРСКИТЕ ШТО ГИ ИМА ПРЕВЗЕМЕНО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО ОБЛАСТА НА ХЕМИКАЛИИ И ОТПАД

Република Северна Македонија релативно брзо по осамостојувањето започна со ратификација на конвенциите од областа на хемикалии и отпад. Така, во 1997 година ја ратификуваше Базелската конвенција за контрола на прекугранично пренесување на опасен отпад и негово отстранување (Сл. Весник на РМ бр. 49/97), Амандман на Базелската конвенција за контрола на прекугранично пренесување на опасен отпад и негово отстранување и Амандман на Анекс I, Анекс VIII и Анекс IX (Сл. Весник на РМ бр. 49/2004), Стокхолмска конвенција за неразградливи органски загадувачи (Сл. Весник на РМ бр. 17/2004), Ротердамска конвенција за постапка за претходно добивање согласност за одредени опасни хемикалии и пестициди во меѓународен промет (Сл. Весник на РМ бр. 83/2010) и Минамата конвенција за жива (Сл. Весник на РМ бр. 34/2020).

Ратификацијата на овие Конвенции е во насока на заштитата на животната средина и здравјето на луѓето од хемикалиите и отпадот и истите наметнуваат бројни обврски кои се дел од домашното законодавство. Обврските кои произлегуваат од секоја од Конвенциите за земјите-членки, меѓу кои и Република Северна Македонија, се дадени подолу.

3.1 Стокхолмска Конвенција

Неразградливите органски загадувачи (НОЗ) се хемикалии кои остануваат непроменети исклучително долго време, се дистрибуираат во животната средина на големи далечини како резултат на природните процеси кои вклучуваат вода, почва и воздухот, акумулирајќи се во масното ткиво на живите организми, вклучително и луѓето и се токсични за луѓето и другиот жив свет. Изложеноста на НОЗ може да доведе до сериозни здравствени ефекти токму заради можноста да се акумулираат во масното ткиво на луѓето и животинскиот свет. Со оглед на нивниот пренос на големи растојанија неопходна е соработка помеѓу владите на различни земји со цел да го заштитат своето население и животната средина од НОЗ. Како одговор на овој глобален проблем, во 2001 година усвоена е Стокхолмската конвенција, која бара земјите членки да преземат мерки за елиминирање или намалување на ослободувањето на НОЗ во животната средина. Република Северна Македонија како и останатите членки на Конвенцијата имаат обврска редовно да известуваат за напредокот во спроведувањето на мерките кои ги преземале за постигнување на целите.

Неразградливите органски загадувачи (НОЗ) согласно Конвенцијата се поделени во три Анекси при што една од овие неразградливи органски загадувачи (НОЗ) може да се појави во еден или во повеќе анекси и во зависност од тоа произлегуваат различни обврски за земјата. Во Анекс А од Конвенцијата се наведени неразградливите органски загадувачи чие производство и употреба треба да се елиминираат, во Анекс Б се наведени неразградливи органски загадувачи (НОЗ) чие производство и употреба се ограничени додека во Анекс Ц се наведени ненамерно произведени и испуштени неразградливи органски загадувачи (НОЗ). Во Конвенцијата се детално пропишани процедурите за воведување на нови забранети или строго ограничени хемикалии како и на формулациите на исклучително опасни пестициди.

Во Конвенцијата првично беа вклучени 12 неразградливи органски загадувачи (НОЗ) за да до 2019 година се додадат уште 18, така што во моментот истата опфаќа 30 хемикалии во групата на неразградливи органски загадувачи (НОЗ). Додека првичните 12 неразградливи органски загадувачи (НОЗ) беа хлорирани хемикалии и имаа директна примена како пестициди или индустриски хемикалии, многу од поновите НОЗ се интегрирани во производи или се производи како што се пригушувачи на пожар.

Хемикалиите кои се вклучени во Анекс Ц се формираат и ослободуваат ненамерно за време на производството на други соединенија или во термички процеси. За да се спречи формирањето на овие НОЗ и да се намалат нивните ненамерни ослободувања, РСМ има обврска да изготви попис на

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

ослободувања/испуштања, да ги применува најдобрите достапни техники (НДТ) и најдобрите еколошки практики (НЕП) и да известува за напредокот на секои пет години.

Исто така, Конвенцијата, наметнува обврска за управување со залихите и отпадот што содржи хемикалии наведени во Анекс А, Б или Ц на начин што не го загрозува здравјето на луѓето и животната средина. Притоа, не е дозволено повторно користење или рециклирање на неразградливите органски загадувачи од отпадот. Воедно Конвенцијата пропишува и максимални количества на НОЗ во отпадот над кои неопходна е примена на препорачани технологии за уништување.

Стокхолмската Конвенција има механизам за проценка на успешноста на спроведените активности низ целиот свет. Оваа проценка се заснова на компаративни аналитички податоци за концентрацијата на НОЗ, национални извештаи добиени од страна на земјите членки на Конвенцијата и информации за непочитување на одредбите.

Заедно со Базелската и Ротердамската Конвенција, овие три мултилатерални договори се единствена рамка за управување со животниот циклус на опасните хемикалии и отпадот. Заедничко за сите три конвенции е примената на пристапот „од лулка до гроб“ особено што повеќето НОЗ и голем број пестициди се опфатени со трите конвенции, а истите во моментот кога стануваат отпад се регулирани со Базелската конвенција.

За разлика од Базелската и Ротердамската конвенција, Стокхолмската има финансиски механизам, Глобален фонд за животна средина (ГЕФ), кој има за цел да им помогне на земјите во развој и земјите со економија во транзиција да ги исполнат своите обврски според оваа конвенција.

3.2 Базелска Конвенција

Базелската конвенција за контрола на прекуграничното движење на опасен отпад и негово отстранување беше усвоена во 1989 година, а стапи на сила во 1992 година. Таа е најсеопфатен глобален договор за опасен и друг отпад. Главна цел на Конвенцијата е заштита на здравјето на луѓето и животната средина од негативните ефекти што произлегуваат од генерирањето, прекуграничното движење и управување со опасниот и друг отпад. Конвенцијата опфаќа широк спектар на отпад дефиниран како опасен отпад што подразбира отпад кој е експлозивен, запаллив, отровен, инфективен, корозивен, токсичен или екотоксичен и друг отпад во кој влегува отпадот од домаќинствата и пепел од инцинератори. Категориите отпад и опасните карактеристики на отпадите се утврдени во Анекс I, II и III од Конвенцијата. Конвенцијата се темели на следните главни цели: намалување на генерирањето опасен отпад и унапредување на еколошки здравото управување со опасниот отпад независно каде и да е местото на отстранување, ограничување на прекуграничното движење на опасен отпад, освен во случај кога се смета дека е во согласност со принципите на еколошко управување и примена на регулаторен систем во случаи кога прекуграничното движење е дозволено.

Во насока на исполнување на главните цели, Конвенцијата ги обврзува земјите членки да ги почитуваат основните принципи на еколошки здраво управување со отпад, но и забранува извоз на опасен отпад на Антарктикот, во држава што не е членка на Базелската конвенција, во земја-членка во која има забрана за увоз на опасен отпад, како и во членка која не поседува адекватна опрема за третирање на опасен отпад. Сепак, Конвенцијата дозволува земјите членки да склучат билатерални или мултилатерални договори за управување со опасен отпад со други земји членки или земји кои не се членки на оваа конвенција, но под услов таквите договори да не го доведуваат во прашање здравото постапување со опасниот отпад, на начин на кој е тоа предвидено со Базелската конвенција. Во сите случаи кога прекуграничното движење не е, во принцип, забрането, тоа може да се одвива само ако претставува еколошки здраво решение, ако се почитуваат принципите на еколошки здравото управување и недискриминација и ако се спроведува во согласност со Конвенцијата.

Прекуграничното движење се базира на претходна информирана согласност која се бара пред да се случи извозот. Државата извозник има обврска да ги извести потенцијалните држави за увоз и транзит, обезбедувајќи им детални информации за предметното движење. Движењето може да продолжи само ако и кога сите засегнати држави дадат писмена согласност за истото. Базелската конвенција, исто така, предвидува соработка меѓу земјите членки, почнувајќи од размена на информации за прашања релевантни за имплементација на Конвенцијата па се до техничка помош, особено за земјите во развој. Во случај на незаконско прекугранично движење на опасен отпад, Конвенцијата им наметнува обврски на една или повеќе од вклучените држави да обезбедат безбедно отстранување независно дали станува збор за повторен увоз во државата, на генерирање на отпадот или на друг начин.

Конвенцијата предвидува формирање на регионални или подрегионални центри за обука со цел градење на капацитетите и трансфер на технологија во врска со управувањето со опасен и друг отпад како и минимизирање на нивното генерирање за да се задоволат специфичните потреби на различни региони и подрегиони.

Обврските на РС Македонија по однос на Базелската конвенција се сумирани во продолжение.

- Да обезбеди намалување, на најмала можна мерка, на генерирањето на опасниот отпад.
- Да го спречи извозот на опасен отпад доколку постојат причини кои наведуваат на заклучок дека со отпадоците за кои станува збор нема да биде постапено на еколошки здрав начин.
- Да соработува во своите активности со останатите страни потписнички и заинтересираните организации.
- Да не дозволи опасниот отпад да се извезува во било која земја која не е потписничка, или пак да внесува такви отпадоци од земја која не е потписничка на Конвенцијата.
- Да осигура да опасниот отпад биде проследен со документ за прекугранично пренесување кој ќе ја назначува маршрутата од почетокот на пренесувањето до складирањето на отпадоците.
- Да преземат соодветни мерки што ќе осигураат дека прекуграничното пренесување на опасен отпад ќе биде дозволено само во одредени дефинирани случаи.

По однос на известувањето, земјата има обврска да доставува, преку Секретаријатот, до Конференцијата на страните пред истекот на секоја календарска година, извештај за претходна календарска година.

3.3 Ротердамска конвенција

Низ годините, глобалната заедница се соочи со низа прашања во врска со меѓународниот промет на хемикалии и нивно управување. Во таа насока, од Конференцијата на Обединетите Нации за животна средина и развој во 1992 година произлегоа две иницијативи. Едната се однесува на претходна согласност за одредени опасни хемикалии и пестициди во меѓународниот транспорт (во понатамошниот текст PIC постапка) која е донесена во Ротердам во 1998 година, додека втората се однесува на неразградливите органски загадувачи која е донесена во Стокхолм во 2001 година.

Согласно Ротердамската конвенција земјите увознички можат да донесат одлука за тоа дали сакаат да добиваат идни пратки на одредени хемикалии и овие одлуки мора да бидат испочитувани од страна на земјите извознички. Всушност, Конвенцијата создава законска обврска за спроведување на постапка за претходно информирање односно PIC постапка. Конвенцијата има за цел да промовира споделена одговорност помеѓу земјите извознички и увознички во заштитата на здравјето на луѓето и животната средина од штетните ефекти на ваквите хемикалии и предвидува размена на информации за потенцијално опасните хемикалии што можат да бидат извезени и увезени. Клучна цел на Конвенција за PIC постапка е да обезбеди техничка помош за земјите во развој и земјите со економија во транзиција за развој на инфраструктура и капацитети неопходни за спроведување на одредбите од истата.

Конвенцијата опфаќа пестициди и индустриски хемикалии кои се забранети или строго ограничени поради здравствени или еколошки причини од земјите кои се страни на Конвенцијата и за кои страните побарале

да бидат вклучени во PIC постапката. Сите овие пестициди и индустриски хемикалии се вклучени во Анекс III (Хемикалии кои се предмет на постапка за претходно добивање на согласност) од Конвенцијата. Вклучувањето на определена хемикалија во Анекс III од Конвенцијата се врши врз основа на доставено известување (нотификација) по што следи донесување на одлука за вклучување на хемикалијата од страна на Конференцијата на страните. По вклучување на хемикалијата во Анекс III, документот за донесување на одлука кој содржи информации во врска со хемикалијата и регулаторната одлука за забрана или строго ограничување се доставува до страните. Страните потоа, имаат рок од 9 (девет) месеци да подготват одговор за идниот увоз на хемикалијата кој може да биде позитивен, негативен, позитивен но под определени услови или да дадат привремен одговор. Одлуките на земјите увознички мора да бидат неутрални што значи дека мора да важат како за домашните така и за хемикалиите од увоз. Воедно, овие одлуки се споделуваат помеѓу страните така што земјите извознички имаат обврска да преземат соодветни мерки за да се осигураат дека извозниците во нејзина надлежност ги почитуваат истите.

Страните на Конвенцијата имаат обврски и во однос на размена на информации за хемикалиите како што се:

- споделување на информација до останатите страни за секоја национално забранета или строго ограничена хемикалија,
- информирање на страните за проблемите со кои се соочува секоја страна која е земја во развој или во транзиција
- секоја страна која планира да извезува хемикалија која е забранета или строго ограничена на нејзината територија треба да ја извести страната увозник за намерата пред првата испорака на хемикалијата како и годишно после истата;
- секоја страна која извезува хемикалии за професионални цели треба да му достави на увозникот ажуриран безбедносен лист;
- хемикалиите кои се вклучени во PIC постапката како и на други хемикалии кои се забранети или ограничени за употреба во земјата извозник мора да бидат соодветно обележени.

3.4 Минамата Конвенција

Загадувањето со жива е глобален проблем од причина што се пренесува на големо растојание преку воздухот и водата и на тој начин не препознава граници помеѓу државите. Минамата конвенцијата за жива е можност глобалната заедница да се справи со овој проблем пред истиот да се влоши. Спроведувањето на овој договор има за цел заштита на здравјето на луѓето и животната средина од антропогените емисии и испуштања на жива и живини соединенија. Конвенцијата беше усвоена во 2013 година, а влегува во сила 90-тиот ден по датумот на депонирање на 50-от инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување. Минамата Конвенцијата ги следи и се базира на Базелската, Ротердамската и Стокхолмската конвенција. Таа ги поставува истите основни суштински обврски за сите земји, притоа обезбедувајќи одредена насочена диференцијација и флексибилност во специфични одредби, како и одредби за мобилизирање на финансиски средства од сите земји членки, во рамките на нивните можности, за нејзина имплементација во земјите во развој. Заедно со останатите три конвенции таа формира сеопфатен глобален режим за здраво управување со хемикалиите и опасниот отпад.

Конвенцијата утврдува сет од мерки кои треба да бидат преземени од страна на земјите членки со цел заштита на здравјето на луѓето и животната средина. Мерките се насочени кон контрола на набавката и трговијата со жива, вклучувајќи ограничувања на специфични извори на жива, ги регулира емисиите и испуштањата на жива, содржи мерки за еколошко привремено складирање на жива и отпад од жива, како и контаминирани локации. Конвенцијата содржи одделни одредби за финансиска и техничка поддршка на земјите во развој и земјите со економија во транзиција, како и финансиски механизам за обезбедување на соодветни, предвидливи и навремени финансиски ресурси.

Конвенцијата ги обврзува земјите членки да ги преземат следните мерки:

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

- да ги ограничат или спречат примарните извори и трговијата на жива и да преземат мерки за безбедно отстранување на залихите жива;
- да ги намалат и, каде е тоа можно, да ги елиминираат употребата и испуштањето на жива од занаетчиските активности и малите рудници за злато;
- да ги контролираат емисиите на жива во воздухот кои потекнуваат од термоцентралите, индустриските котли на јаглен, определени операции за производство на обоени метали, производство на цемент и горење на отпад и сите овие да применат НДТ/НЕП;
- да ги контролираат испуштањата на жива преку примена на НДТ/НЕП, ГВЕ или други мерки;
- да обезбедат здраво времено складирање на жива и живини соединенија како и да соработуваат со други засегнати страни со цел да се зајакне градењето на капацитетите за еколошки здраво времено складирање на жива и живини соединенија;
- управувањето со отпадот од жива да се врши согласно Базелската конвенција;
- да прекинат или да преземат мерки за намалување на употребата на жива во определени производи како што се батерии, прекинувачи, козметика, пестициди и мерни инструменти, но и да креираат иницијативи за намалување на употреба на жива во секојдневната стоматолошка пракса стоматологијата;
- да прекинат или да ја намалат употребата на жива во процеси на производствок како што се производство на хлор-алкални соединенија, производство на мономер на винил хлорид и ацеталдехид;
- да развијат соодветни стратегии за идентификување и проценка на контаминирани локации и да преземат активности за намалување на ризиците по здравјето на луѓето и животната средина.

Координираното спроведување на обврските од Минамата Конвенцијата се очекува да доведе до севкупно намалување на нивоата на жива во животната средина со текот на времето, со што ќе се исполни и главната цел на Конвенцијата.

Обврските на РС Македонија по однос на Минамата конвенцијата се сумирани во продолжение:

- Да воспостави забрана за примарно ископување на жива, увоз и извоз на жива, освен во определени случаи.
- Да воспостави забрана за производство, увоз или извоз на производи со додадена жива и превземе соодветни мерки.
- Да воспостави контрола во производни процеси во кои се користат жива или живини соединенија, преку ограничување на употребата, преземање на мерки за емисии и испуштањата.
- Забрана за користење на жива или живини соединенија во нови капацитети.
- Обесхрабрување на изградба на капацитет во кој се користат други производни процеси во коишто намерно се користат жива или живини соединенија.
- Преземање на мерки за намалување и елиминирање на употребата на жива и живини соединенија кај занаетчиски активности и мали рудници за злато.
- Преземање на мерки за контрола на емисиите и може да подготви национален план во кој се утврдени мерките што ќе се преземаат за контрола на емисиите.
- Воспоставување и одржување на инвентар на емисии од релевантните извори.
- Идентификација на категории на релевантни точкести извори.
- Воспоставување и одржување на инвентар на испуштања од релевантните извори.
- Преземање на мерки за привремено складирање на живата и живините соединенија наменети за користење што е дозволено.
- Развивање на соодветни стратегии за идентификација и проценка на контаминирани локации со жива или живини соединенија.
- Да изработи и да спроведува план за имплементација.

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

- Да доставува извештаи до Конференцијата на членките, преку Секретаријатот, за мерките што ги презела за имплементација на одредбите на оваа Конвенција и за ефективността на таквите мерки.

Министерството за животна средина и просторно планирање се определува како надлежен орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на Конвенцијата од членот 1 од Законот за ратификација. Министерството за здравство се определува како надлежен орган за спроведување на административните функции за производи со додадена жива од членот 4 на Конвенцијата од членот 1 од Законот за ратификација.

3.5 Стратешки пристап за меѓународно управување со хемикалиите

SAICM - Стратешки пристап кон меѓународното управување со хемикалии е глобална иницијатива донесена на Меѓународната конференција за управување со хемикалии што се одржала во Дубаи од 4-6 февруари 2006 година и обезбедува глобална рамка за земјите кои имаат за цел да ја постигнат целта на Светскиот самит за одржлив развој (ССОР) за добро управување со хемикалии до 2020 година. SAICM е составен од Декларација на високо ниво (Декларација од Дубаи за меѓународно управување со хемикалии), Сеопфатна стратегија за политика и Глобален план за акција.

Цел на добро управување со хемикалиите е да се применат најдобрите практики на управување со хемикалиите во текот на нивниот животен циклус за да се спречи и, кога тоа не е можно, да се намали или минимизира потенцијалот за изложеност на луѓето и животната средина на токсични и опасни хемикалии (т.е. преку емисии на загадувачки материји, употреба, отстранување и сл.). Ова бара засилено управување и подобрени техники и технологии во производството, употребата, складирањето и отстранувањето или обновувањето на хемикалиите.

Целите се групирани под пет теми:

1. Намалување на ризикот,
2. Знаење и информации,
3. Управување,
4. Градење на капацитети и техничка соработка, и
5. Нелегална меѓународна трговија.

4. ИНСТИТУЦИОНАЛНА АНАЛИЗА – ПРЕГЛЕД НА НАЦИОНАЛНАТА СТРУКТУРА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ХЕМИКАЛИИ И ОТПАД

4.1 Надлежни органи за конвенциите

Во продолжение е даден преглед на конвенциите и соодветните надлежни органи и контакт лица.

Стокхолмска конвенција

Улога	Официјално контакт лице [Official contact point (OCP)]
Име	Александар Мицковски
Позиција	Советник
Оддел	Канцеларија за НОЗ
Институција	Министерство за животна средина и просторно планирање
Електронска адреса	a.mickovski@pops.org.mk

Улога	National focal point (NFP)
Име	Теодора Грнчаровска
Позиција	Државен советник

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Институција	Министерство за животна средина и просторно планирање
Електронска адреса	t.grncarovska@moepp.gov.mk

Стокхолмската конвенција е ратификувана со Законот за ратификација на Стокхолмската конвенција за неразградливи органски загадувачи (Сл. Весник на РСМ 17/04).

Периодичноста на известувањена земјите членки кон Секретаријатот на конвенцијата е на секои четири години и во согласност со форматот утврден од Конференцијата на Страните на својот прв состанок (одлука SC-1/22). Досега, РС Македонија подготвила и доставила 4 национални извештаи за спроведувањето на обврските од Конвенцијата.

Базелска конвенција

Улога	Focal point (FP)
Име	Ана Каранфилова Мазневска
Позиција	Раководител на сектор
Оддел	Управа за животна средина / Сектор за отпад
Институција	Министерство за животна средина и просторно планирање
Електронска адреса	a.karanfilova@moepp.gov.mk

Улога	Basel Convention Competent authority (CA), Rotterdam Convention Designated national authority for industrial chemicals (DNA C)
Институција	Министерство за животна средина и просторно планирање
Електронска адреса	infoeko@moepp.gov.mk

Базелската конвенција е ратификувана со Законот за ратификување на Базелската конвенција за контрола на прекугранично пренесување на опасен отпад и складирање во 1997 година. Досега РС Македонија доставила¹ само два годишни извештаи, во 2001 и 2002 година.

Ротердамска конвенција

Улога	Basel Convention Competent authority (CA), Rotterdam Convention Designated national authority for industrial chemicals (DNA C)
Институција	Министерство за животна средина и просторно планирање
Електронска адреса	infoeko@moepp.gov.mk

Улога	Официјално контакт лице (ОСР)
Позиција	Министер за надворешни работи

Улога	Официјално контакт лице (ОСР)
Позиција	Постојан претставник на РС Македонија во Обединетите Нации

Улога	Официјално контакт лице (ОСР)
Институција	Министерство за животна средина и просторно планирање
Електронска адреса	infoeko@moepp.gov.mk
Улога	Надлежен национален орган за пестициди (DNA P)
Позиција	Раководител на сектор Агро хемија
Оддел	Фитосанитарна управа / Сектор за економија
Институција	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство

¹Извор: <http://www.basel.int/>

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Електронска адреса	nako.nikolovski@yahoo.com
--------------------	---------------------------

Улога	Надлежен национален орган за индустриски хемикалии и пестициди (DNA CP)
Име	Лендита Дика
Позиција	Државен советник
Институција	Министерство за животна средина и просторно планирање
Електронска адреса	lenditadika@hotmail.com, l.dika@moepp.gov.mk

Улога	Надлежен национален орган за индустриски хемикалии (DNA C)
Име	Лидија Савиќ
Позиција	Раководител на сектор за хемикалии
Оддел	Биро за медицински производи
Институција	Министерство за здравство
Електронска адреса	lidiya.savik@zdravstvo.gov.mk

Конвенцијата е ратификувана со Законот за ратификација на Ротердамската конвенција за постапка за претходно добивање на согласност за одредени опасни хемикалии и пестициди во меѓународниот промет (“Сл. весник на РМ” бр. 83/2010).

Според член 3 од законот за ратификација:

- За надлежен орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на оваа Конвенција се определува Министерството за животна средина и просторно планирање.
- За надлежен орган за спроведување на административните функции за пестицидите од Анексот III на Конвенцијата се определува Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.
- За надлежни органи за спроведување на административните функции на индустриските хемикалии од Анексот III на Конвенцијата се определуваат Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерството за здравство.

Досега, согласно обврските што припаѓаат на МЖСПП како орган одговорен за извршување на оваа конвенција, секоја година се испраќаат пополнети прашалници до Секретаријатот за нотификации за извоз. Она што недостасува е "Final regulatory action". Тоа е од причина што се транспонираат и имплементираат ЕУ регулативите, но недостигаат институции што прават истражување за да покрене постапка за ограничување или забрана.

Минамата конвенција

Улога	National Focal Point
Име	Сузана Андонова
Позиција	Координатор во Канцеларија за НОЗ
Институција	Министерство за животна средина и просторно планирање
Електронска адреса	s.andonova@pops.org.mk, suzana_andonova@yahoo.com

РС Македонија ја потпиша Минамата Конвенцијата на 25 јули 2014 година, додека ратификацијата се случи во 2020 година со Законот за ратификација на Минамата конвенцијата за жива.

РС Македонија подготви и достави извештај за иницијална проценка поврзан со Минамата конвенцијата. Првата обврска за известување од РС Македонија е на крајот на 2021 година.

Стратешки пристап за меѓународно управување со хемикалиите

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Улога	National Focal Point
Име	Сузана Андонова
Позиција	Координатор во Канцеларија за НОЗ
Институција	Министерство за животна средина и просторно планирање
Електронска адреса	s.andonova@pops.org.mk, suzana_andonova@yahoo.com

4.2 Институции вклучени во управувањето во хемикалии и отпад

Имплементацијата на барањата на Конвенциите подразбира вклучување на и соработка со други институции во земјата. Во продолжение е даден преглед на институциите вклучените во управувањето со хемикалии и отпад, поединечно по Конвенција.

Стокхолмска конвенција

- Министерство за животна средина и просторно планирање,
- Министерство за земјоделие, шумарство и водостопанство,
- Министерство за здравство (Сектор за хемикалии),
- Агенција за храна и ветеринарство,
- Фитосанитарна управа,
- МЖСПП/Управа за животна средина,
- МЖСПП/Канцеларија за НОЗ,
- Царинска управа,
- Државен инспекторат за земјоделие,
- Државен инспекторат за животна средина,
- Македонски информативен центар за животна средина,
- Институт за јавно здравје.

Базелска конвенција

- Министерство за животна средина и просторно планирање,
- МЖСПП/Управа за животна средина,
- Министерство за внатрешни работи,
- МЖСПП/Управа за животна средина,
- Државен инспекторат за животна средина,
- Царинска управа,
- Јавно обвинителство.

Ротердамска конвенција

- Министерство за животна средина и просторно планирање,
- МЖСПП/Управа за животна средина,
- Министерство за здравство,
- Министерство за труд и социјална политика,
- Министерство за земјоделие, шумарство и водостопанство,
- Министерство за здравство (Сектор за хемикалии),
- Фитосанитарна управа,
- Институт за јавно здравје,
- Државен инспекторат за труд.

Минамата конвенција

- Министерство за животна средина и просторно планирање,
- МЖСПП/Управа за животна средина,

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

- МЖСПП/Канцеларија за НОЗ,
- Државен инспекторат за животна средина,
- Министерство за здравство,
- Институт за јавно здравје,
- Министерство за здравство (Сектор за хемикалии),
- Министерство за труд и социјална политика,
- Државен инспекторат за труд,
- Царинска управа.

Стратешки пристап за меѓународно управување со хемикалиите

- Министерство за животна средина и просторно планирање,
- Министерство за земјоделие, шумарство и водостопанство,
- Министерство за здравство (Сектор за хемикалии),
- Агенција за храна и ветеринарство,
- Министерство за внатрешни работи,
- Министерство за труд и социјална политика,
- МЖСПП/Управа за животна средина,
- МЖСПП/Канцеларија за НОЗ,
- Македонски информативен центар за животна средина,
- Фитосанитарна управа,
- Царинска управа,
- Државен инспекторат за земјоделие,
- Државен инспекторат за животна средина,
- Државен инспекторат за труд.
- Институт за јавно здравје.
- Јавно обвинителство.

4.3 Институционална поставеност и одговорности

Извештајот за состојбата со управување со хемикалиите во Република Македонија² дава преглед на институционалната рамка поврзана со управувањето со хемикалиите во земјата. Прегледот ги идентификува институциите одговорни за управување со хемикалиите во земјата, нивните примарни одговорности во тој аспект и нивниот придонес кон управувањето со хемикалиите.

Во продолжение е дадена сумарен преглед на вклучените институции и нивните одговорности.

Табела 1 Преглед на вклучените институции и нивните одговорности

Институција	Одговорности
Министерство за животна средина и просторно планирање	
Сектор за индустриско загадување и управување со ризик / Одделение за хемикалии и индустриски инциденти	Спроведување на законодавството од областа на хемикалиите, управувањето со одредени групи на хемикалии, вклучено е во постапката на издавање увозно-извозни дозволи за неколку групи хемикалии
Македонски информативен центар	Собирање, обработка и чување на податоци за животна средина и известување за истите
Канцеларија за НОЗ и Озон	Го олеснува спроведувањето на Мултилатерални спогодби од областа на животната средина поврзани со хемикалиите, институционално јакнење и подигање на јавната и професионалната свест за управувањето

²Поглавје, 4, 4.1 Институционална рамка, изработен од страна на МЖСПП/УНДП и проектното одделение за СПМУХ, 2011 година.

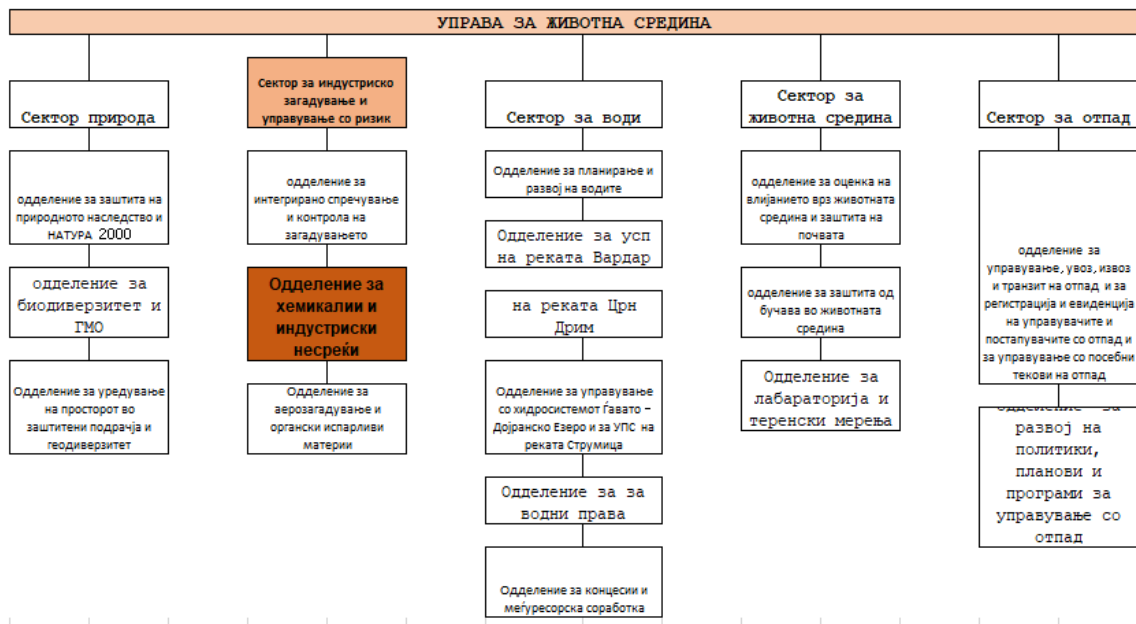
Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Институција	Одговорности
Сектор за индустриско загадување и управување со ризикот, Одделение за интегрирано спречување и контрола на загадувањето	Издава А ИСКЗ дозволи и Б ИСКЗ дозволи во заштитени области.
Сектор за индустриско загадување / Одделение за управување со ризикот и атмосферата	Одговорни за управување со идентификуваните жешки точкиво земјата и преземање мерки за спроведување на Конвенцијата за климатски промени, одредбите од Протоколот од Кјото и двете директиви
Сектор за отпад	Врши спроведување на обврски за дозволи за увоз, извоз и транзит на отпад кои произлегуваат од законот за управување со отпад и Базелската конвенција, координација на активностите во делот на EXIM системот и дозволиите од Д4 системот.
Државен инспекторат за животна средина	Надзор над спроведување на управување со хемикалии и влијанија врз животна средина
Министерство за здравство	
Сектор за хемикалии	Го координира спроведувањето на Законот за хемикалии, врши контрола во неколку фази на животниот циклус на хемикалиите, Одржува база на податоци за правни субјекти кои работат и тргуваат со прекурзори, води Регистар за хемикалии; Дава информации и стручни упатства на индустријата, на единиците на локалната самоуправа и инспекторите, Ја информира пошироката јавност за влијанието на хемикалиите, Врши инспекциски надзор над спроведувањето на Законот за хемикалии
Инспекторат за хемикалии	Врши планирање, организирање, насочување и координирање на инспекциските периодични контроли и надзорот над производството на хемикалии, распоредување на работите и задачите на вработените во одделението, го организира и врши инспекциски надзор над производството согласно Законот за хемикалии итн.
Републички завод за здравствена заштита, во рамките на МЗ	Врши редовна контрола и мониторинг на производите за заштита на растенијата и на другите хемиски резидуи.
Агенција за храна и ветеринарство	Обезбедува безбедност и квалитет на храната и прехранбеното производство, дистрибуцијата; Врши контрола и издава дозволи поврзани со безбедноста на храната и материјалите во контакт со храната.
Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	
Фитосанитарна управа	Одговорна за управување со агрохемиските производи; Врши контрола и издава дозволи за промет (увоз) и користење на производи за заштита на растенијата; Одговорна за следење, надзор, предвидување, дијагностицирање, информирање и подготовка на мерки за заштита на растенијата од штетни организми; Врши фитосанитарна инспекција на растенија и производи од растително потекло во прекуграничниот и внатрешниот промет.
Државен инспекторат за земјоделство	Врши надзор во прометот на: растенијата, производите; средствата и предметите и други работи определени со закон од областа на земјоделството; преглед и контрола на царинските терминали, во однос на квалитетот на вештачките ѓубрива, добиточната храна, семенски и саден материјал

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Институција	Одговорности
Министерство за внатрешни работи	Врши контрола на производството, прометот, складирањето и заштитата од запаливи гасови, течности, експлозивни и други опасни материи, како и на нивниот безбеден превоз
Царинска управа	Одговорна за контрола на спроведувањето на прописите од областа на хемикалиите при царинско дозволено постапување или употреба на истите, Управува и со информативниот систем за обработка на податоци во електронски облик при увоз, извоз и транзит на стоки – EXIM.
Министерство за транспорт и врски	Одговорно за превоз на стоки вклучувајќи и хемикалии, во согласност со прописите за безбеден превоз
Министерство за одбрана	Одговорни за заштита на цивилите од хемиски одбранбени закани
Министерство за надворешни работи	Служи како координативно тело за спроведување на Конвенциите поврзани со хемикалиите, како што е Конвенцијата за хемиско оружје
Министерство за труд и социјална политика	Одговорни за безбедноста и здравјето на вработените
Државен завод за статистика	Одговорни за собирање, анализирање и објавување на статистички податоци

Министерството за животна средина и просторно планирање Надлежностите за управување со хемикалиите во рамките на Министерството за животна средина и просторно планирање се во рамките на посебно одделение што е дел од Управата за животна средина, орган во состав на Министерството. Во продолжение е даден преглед на институционалната поставеноста во рамките на МЖСПП.

Слика 1 Органограм на Управата за животна средина при МЖСПП

Одделението за хемикалии и индустриски несреќи се занимава со две области поврзани со контролата на опасните хемикалии:

- Спречување на хаварии со присуство на опасни супстанции и
- Управување со одредени групи на хемикалии.

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Одделението за хемикалии и индустриски несреќи врши работни задачи кои се однесуваат на:

- Евиденција на инсталации кои постапуваат со опасни супстанции – хемикалии,
- Водење на регистар на планови за вонредни состојби,
- Соработка со единиците на локална самоуправа и дирекцијата за заштита и спасување со цел информирање околу плановите за вонредна состојба,
- Реакција и постапување во случај на индустриска несреќа и навремено информирање на јавноста за тоа,
- Водење на регистар за еколошки жаришта и на историски загадувања,
- Превземање на мерки за санација на жариштата и на ремедијација на историски загадувања,
- Подготвување на планови за надминување на загадувањето,
- Учество во давање на мислења при издавање на дозволи за увоз/извоз на хемикалии,
- Учество при завземање национални позиции во соработка со ЕУ во областа на хемикалии и индустриски несреќи.

Спречувањето на хаварии со присуство на опасни супстанции се однесува на имплементација на Поглавјето XV од Законот за животна средина. Одделението врши работни задачи врз основа на конкретни упатства и насоки кои се однесуваат на подготвителните работи од доменот на спречување на хавариите. Во оваа смисла Одделението врши евиденција на инсталациите кои работат со одредени количества на хемикалии, се ажурира базата на податоци на инсталации/системи кои складираат/аплицираат опасни супстанции. Покрај ова, Одделението ги прави сите подготовки (Прирачник за подготовка на извештај за мерки за безбедност, Водич за подготовка и инспекција на извештајот мерки за безбедност со систем на листи за проверка) за непречена евалуација и инспектирање на клучните документи поврзани со превенција на индустриските несреќи кои инволвираат опасни супстанции.

Според систематизацијата³ на работни места во МЖСПП, одделението за хемикалии и индустриски несреќи брои 5 вработени лица според следните работни места:

- Раководител на одделение за хемикалии и индустриски несреќи,
- Советник за следење на прометот на хемикалии и за регистрација и евидентирање на инсталации со опасни хемикалии,
- Советник за интерсекторска соработка,
- Советник за контрола на планови за спречување на хаварии,
- Виш соработник за управување со опасни хемикалии.

Во моментот, надлежностите и задачите на ова одделение ги извршуваат две вработени лица.

Спроведувањето на обврските од Стокхолмска и Минамата конвенциите⁴ е обврска на две проектни канцеларии што функционираат како дел од Министерството за животна средина и просторно планирање:

- Проектна канцеларија за заштита на озонската обвивка (www.ozoneunit.mk), и
- Проектна канцеларија за неразградливи органски загадувачи (www.pops.org.mk).

Од 2002 година со формирањето на проектната Канцеларија за неразградливи органски загадувачи во рамките на Министерството за животна средина и просторно планирање, спроведени се интензивни активности за исполнување на обврските кон оваа Конвенција и приклучување кон глобалната акција за редуција и елиминација на НОЗ-хемикалии и успешно се реализирани дваесетина проекти. Националната канцеларија за НОЗ е формирана⁵ во рамките на МЖСПП како единица за координација⁶ на национални активности насочени кон подготовка на сеопфатен национален имплементационен план (НИП).

³ Правилник за систематизација на работни места во МЖСПП, Бр.01-2372/1 од 03.05.2017 год.

⁴ Заедно со Виенската конвенција и Монреалскиот протокол

⁵ Национален имплементационен план за редуција и елиминација на НОЗ во Република Македонија, МЖСПП, 2004 година

⁶ Извадок од нацрт-записникот од 9тата седница на Владата на Република Македонија, одржана на 24.01.2005 година, бр.19-75/1 од 24.01.2005 год.

Канцелариите за НОЗ и озон се активно вклучени во меѓународните, регионалните и билатерални соработки со сите релевантни чинители активни во глобалната мрежа за безбедно управување со хемикалиите и имаат успешно реализирано дваесетина проекти на полето на имплементација на Стокхолмската конвенција, но и пошироко и сеопфатно безбедно управување со хемикалии. Тие се одговорни да го олеснат спроведувањето на Мултилатерални спогодби од областа на животната средина поврзани со хемикалиите во името на МЖСПП: Виенска конвенција за заштита на озонската обвивка, Монреалски протокол за супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка, Стокхолмската конвенција за НОЗ, лиценцирањето и следењето на потрошувачката на одредени хемикалии (СООО и НОЗ) со користење на посебно изработени софтвери (база на податоци) што ги содржат достапните податоци за извоз, увоз и потрошувачка на овие хемикалии врз основа на извештаи од потрошувачите. Во таа насока, НОЗ и озон имаат обврски за мониторинг, намалување и конечна елиминација (ако постои можност) на релевантните хемикалии, и институционално јакнење и подигање на јавната и професионалната свест за управувањето как оподдршка на хемиската безбедност⁷.

Канцелариите делуваат како проектни имплементациони канцеларии, финансиски независни од МЖСПП, и претставуваат партнер на МЖСПП и значаен советник за прашањата поврзани со управување со хемикалии, во прв ред на Одделението за хемикалии, но и за други одделенија и сектори во МЖСПП (Одделение за ИСКЗ, Сектор за отпад итн.).

Министерство за здравство

Управувањето со хемикалиите во рамките на МЗ се врши преку посебен **Сектор за хемикалии**. Во Секторот за вршат работи што се однесуваат на стручни прашања кои се од значење за хемикалиите, а кои произлегуваат од примената на законските одредби во врска со издавањето на одобрение за ставање во промет на отрови, испитувањето на составот, распоредувањето во група на токсичност, увозот/извозот и превозот на отрови и хемикалии, како и се изготвуваат соодветни решенија, одобренија, согласности односно мислења по нив. Во Секторот се води електронско следење на податоците од софтверот во врска со одобрените отрови, нивното распоредување во соодветна група, прометот со отрови и хемикалии, се следи состојбата со производството и прометот со отровите и хемикалиите и за констатираните состојби се предлагаат мерки за надминување на одделни проблеми итн.

Работите од делокругот на Секторот се извршуваат преку:

Одделение за управување со хемикалии - ги врши работите и задачите на следење на прописите (национални и меѓународни) од областа на отровите и хемикалиите во врска со производството, прометот, распоредувањето во соодветна група, превозот и означувањето, изготвување на подзаконски акти, програми, извештаи, анализи, информации и мислења од областа на отровите и хемикалиите, следење на состојбата со производството и прометот на отрови и хемикалии и превземање мерки за подобрување на состојбата, изготвување на одобренија за увоз/извоз и превоз, следење на состојбата во врска со инцидентите од употребата на отровите и хемикалиите итн.

Одделение за инспекциски надзор на хемикалии - ги врши следните работи и задачи: планирање, организирање, насочување и координирање на инспекциските периодични контроли и надзорот над производството на хемикалии, распоредување на работите и задачите на вработените во одделението, го организира и врши инспекциски надзор над производството согласно Законот за хемикалии итн.

Според систематизацијата⁸, во овој сектор се предвидени 12 работни места:

- Раководител на сектор за хемикалии,
- Помошник раководител на сектор,
- Раководител на одделение (за управување со хемикалии),
- Соработник за Издавање на одобренија за промет со хемикалии,

⁷ Извештај за состојбата со Управување со хемикалиите во Република Македонија, МЖСПП, УНДП, Проектно одделение за SAICM, 2011 год

⁸ Правилник за систематизација на работните места во Министерството за здравство, Скопје, Декември 2015 година

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

- Советник за Ставање на биоциди во промет,
- Помлад соработник за Администрација и техничка поддршка за дата база,
- Самостоен референт за Техничка обработка и внесување на податоци во дата базата,
- Раководител на одделение - Виш инспектор за инспекциски надзор на хемикалии,
- Советник Инспектор за надзор на промет на хемикалии,
- Советник Инспектор за надзор на производството на хемикалии,
- Советник Инспектор за надзор на хемикалии при увоз,
- Советник Инспектор за надзор на хемикалии при извоз.

Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство

Фитосанитарна управа / Сектор за агрохемија

Ги врши најсложените работи стручно аналитички и оперативни во врска со средствата за заштита на растенијата и вештачките ѓубрива, кои се употребуваат во земјоделството и сродните области, врши стручна аналитичка работа на предмети во врска со тоа итн.

- **Одделение за производи за заштита на растенијата:** Следење на регулативата од областа на пласирање и употреба средства за заштита на растенијата (СЗР), класификација на активни материи и производи и резидуи од СЗР на националното законодавство и регулативите на ЕУ и меѓународно ниво, и производи и резидуи од СЗР на националното законодавство и регулативите на ЕУ и меѓународно ниво, ја следи ефикасноста, фитотоксичост и резистентност од практичната примена на СЗР во РСМ итн.

Според систематизацијата⁹, во овој сектор се предвидени следните работни места:

- Раководител на сектор за агрохемија,
- Помошник раководител на сектор за агрохемија,
- Раководител на одделение за регистрација на производи за заштита на растенијата,
- Советник за обработка на досие и водење постапка за одобрување на производи за заштита на растенијата,
- Советник за евалуација на досие за хемија,
- Советник за евалуација на досие на производи за заштита на растенијата за токсикологија и екотоксикологија,
- Помлад соработник за регистрација на производи за заштита на растенијата,
- Самостоен референт за стручно административни работи,
- Раководител на одделение за одржлива употреба на производи за заштита на растенијата,
- Советник за програми, планови и информации од областа на производите за заштита на растенијата,
- Советник за информирање, кампањи и обуки за примена и одржлива употребана производите за заштита на растенијата,
- Помлад соработник за програми, планови и информации од областа на производите за заштита на растенијата,
- Самостоен референт за стручно административни работи.

4.5 Работна група за правни и институционални аспекти за управување со хемикалии и отпад

Како дел од тековниот проект¹⁰, формирана е работна група за правни и институционални аспекти за управување со хемикалии и отпад. Цел на работната група е да обезбеди формална техничка поддршка во активностите за преглед на институционалната и правна рамка за хемикалии и отпад со цел изнаоѓање

⁹ Правилник за систематизација на работните места во МЗШВ, Скопје, 2015 година

¹⁰ Проект за специјална програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратни шеми на синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НАП) за имплементација на SAICM и вклучување на Минамата Конвенцијата“

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

на соодветни институционални и правни решенија за мерки за подобро управување со хемикалиите и отпадот преку синергија и стратешки пристап.

Членови на работната група се претставници на институции вклучени во управувањето со хемикалии и отпад.

- МЖСПП, Македонски информативен центар,
- МЖСПП, Сектор отпад,
- МЖСПП, Сектор за индустриско загадување и управување со ризик,
- МЖСПП, Сектор за животна средина,
- МЖСПП, Сектор за води,
- ДИЖС, (дали има претставници и од другите државни инспекторати: труд, земјоделие)
- ДИЗ, Државен Инспекторат за земјоделство
- Министерство за здравство,
- Институт за јавно здравје,
- Царинска управа,
- Фитосанитарна управа,
- Агенција за храна и ветерина,
- Министерство за транспорт и врски,
- Министерство за економија,
- Невладин сектор,
- Академија и наука,
- Министерство за надворешни работи.

4.6 Национален комитет за управување со хемикалии и отпад

Сè уште нема доволно капацитети за меѓусебна комуникација и соработка помеѓу министерствата и релевантните институции. Во рамките на различни проекти формирани се посебни меѓу-секторски тела за спроведување на различните спогодби. Такви примери, се Надзорниот комитет за Стокхолмската конвенција, Национален Комитет за SAICM (Стратешки пристап кон меѓународното управување со хемикалиите), итн. Сепак, иако Законот за хемикалии дава надлежност на Владата на Република Македонија да формира меѓу-секторско тело за хемикалиите, такво тело е формирано, но не функционира.¹¹

5. ПРАВНА АНАЛИЗА – ПРЕГЛЕД НА НАЦИОНАЛНАТА ПРАВНА РАМКА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ХЕМИКАЛИИ И ОТПАД

5.1 Постојно законодавство со кои се уредени обврските во областа на хемикалии и отпад

5.1.1 Стокхолмска конвенција

Обврските кои произлегуваат за Република Северна Македонија од Стокхолмската Конвенција се уредени во повеќе прописи од националното законодавство, поточно во прописите за животната средина, здравствената заштита, хемикалии, заштитата на растенијата, безбедност на храната 12 .

¹¹ Извештај за состојбата со управување со хемикалиите во Република Македонија, МЖСПП, УНДП, Проектно одделение за SAICM, 2011 год

¹²Листата на закони и подзаконски акти со кои е уредена Стокхолмската конвенција во домашното законодавство е дадена во Прилог 1.1 од овој Извештај.

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Мерките за редукција или елиминација на испуштени супстанции од наменско производство и употреба на хемикалии се уредени во Законот за хемикалии (Сл. Весник на РМ бр. 145/10, 53/11, 164/13, 116/15, 149/15, 37/16) и подзаконскиот акт Листата на ограничувања и забрани на употреба на хемикалии поточно во Прилог 2 – Листа на НОЗ супстанции на кои се однесуваат забраните (Сл. Весник бр. 31/2014), како и во Законот за производи за заштита на растенија (Сл. Весник на РМ бр. 110/07, 20/09, 17/11, 53/11, 69/13, 10/15, 129/15 и 39/16).

Во Глава 7 од Законот за хемикалии е уредено дека субјектите кои произведуваат хемикалии се должни да обезбедат услови со кои ќе се намали или спречи опасноста по здравјето на луѓето и животната средина. Истите треба да поседуваат соодветна дозвола издадена согласно Законот за хемикалии и прописите кои произлегуваат од него.

Доколку станува збор за хемикалија која се користи како производ за заштита на растенија, истата е регулирана во Глава 5 од Конвенцијата -Употреба на производите од Законот за производи за заштита на растенија. Оценувањето на нови пестициди или нови индустриски хемикалии заради спречување на производство или користење нови пестициди или нови индустриски хемикалии што покажуваат карактеристики на неразградливи органски загадувачи се врши согласно одредбите од Глава III - Нотификација на нови супстанции и Глава IV – Безбедносен лист од Законот за хемикалии. Законот ја уредува постапката за употреба на истите и истите се пуштаат во промет врз основа на Решение за ставање на нови супстанции и смеси во промет издадено од секторот за хемикалии по извршено оценување на пријавата и приложената документација за ставање во промет на нова супстанција. Оценувањето на пестициди или индустриски хемикалии кои се во употреба се уредени во Глава X – Дозвола за вршење на дејност промет и употреба на особено опасни хемикалии од Законот за хемикалии и Глава II – Одобрување на производи за заштита на растенија од Законот за производи за заштита на растенија како и Листа на забрани и ограничувања на употреба на хемикалии. Исклучок од ова се хемикалии кои се користат за научни истражувања и развој, кои не се ставаат во промет, но се користат во контролирани услови, каде што изложеноста на нив е намалена согласно Законот за хемикалии член 52 став (1) и член 6 од Законот за производи за заштита на растенијата.

Мерките за редукција или елиминација на целокупното испуштање на хемикалии од антропогени извори од листата во прилогот Ц од Конвенцијата се утврдени во Акциониот План во рамките на Националниот план за имплементација за управување со новите неразградливи органски загадувачи (Ажурирана верзија 2017 година). Законот за животната средина (Сл. Весник бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14; 44,15, 129/15, 192/15, 39/16, 28/18) во Поглавјето XII Интегрирано спречување и контрола на загадувањето како и во Поглавје V –Управување со опасен отпад Поглавје VII – Горење или согорување на отпад од Законот за управување со отпадот, се регулирани мерките со кои ќе се постигне ефикасно и значително намалување на испуштените хемикалии или елиминација на изворите. Во интегрираните еколошки дозволи и дозволите издадени согласно Законот за управување со отпадот се уредува употребата на други или модифицирани материјали, производи и процеси за спречување на создавање и ослободување хемикалии. Интегрираните еколошки дозволи наметнуваат обврска за примена на најдобри достапни техники како за постојните така и за новите извори емисии/испуштања на хемикалии.

Залихите на хемикалии кои станале отпад согласно постојното законодавство се третираат како отпад и на постапувањето со истите се применува Законот за управување со отпадот. Воедно, прекуграничното пренесување на опасен и друг отпад кое е уредено со Базелската конвенција е регулирано во домашното законодавство со Законот за управување со отпадот.

Постапувањето со контаминирани подрачја кои се претежно во сопственост на државата односно оние на кои не им е познат сопственикот, во моментот не се уредени, но истите ќе се уредат со измените и дополнувањата на Законот за животна средина. Законот ќе го уредува начинот на кој ќе се постапува со подрачјата кои се контаминирани и кои претставуваат опасност за животната средина и здравјето на луѓето.

За исполнување на обврските од оваа Конвенција подготвен е Национален имплементационен план за редуција и елиминација на POPs (2005) и ажурирана верзија 2017 година. Документот содржи конкретни проекти за идентификација, управување, контрола, редуција и елиминација на опасни хемикалии со цел обезбедување на почиста животна средина за идните генерации.

Конвенцијата наметнува обврска на земјите потписнички за размена на информации во врска со намалување или спречување на производство, користење или ослободување на НОЗ. Оваа обврска е уредена во Законот за животна средина и Законот за производи за заштита на растенијата. Воедно, секоја земја членка има обврска за јавно информирање, подигање на јавна свест, едукација и пристап на информации до јавноста во однос на НОЗ. Во домашното законодавство дел од овие барања не се транспонираат туку се спроведуваат преку преземање на нерегулаторни мерки (обуки, кампањи и слично), а дел, како што е пристапот на јавноста до информации, е уреден со Законот за животната средина.

Согласно Конвенцијата, страните имаат обврска, во рамките на своите можности да поттикнат и преземат соодветни истражувања, развој и мониторинг на НОЗ и нивните алтернативи. Оваа мерка е уредена во член 40 и 47 од Законот за животната средина и член 10 од Законот за јавно здравје.

Супстанциите од Прилозите А и Б од Конвенцијата кои се однесуваат на забрана и ограничување и за ненамерно производство се уредени во Листа на ограничувања и забрани за употреба на хемикалии. Дополнително, Прилогот А дел II е уреден со член 69 од Законот за управување со отпадот (Сл. Весник бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 134/08, 09/11, 123/12, 147/13, 163/13, 156/15, 63/16, 31/20), Правилникот за начинот и условите за постапување со ПХБ, начинот и условите што треба да ги исполнуваат инсталациите и објектите за отстранување и за деконтаминација на ПХБ, искористените ПХБ и начинот на означување на опремата која содржи ПХБ (Сл. Весник бр. 48/07, 130, 09, 52/13).

Прилогот Ц од Конвенцијата кој се однесува на ненамерно производство на ПЦДД/ПЦДФ, ХЦБ и ПХБ е поделен во пет делови кои се соодветно уредени во домашното законодавство и тоа:

- Дел 1 Неразградливи органски загадувачи што подлежат на барањата од членот 5 - уреден со член 13 од Законот за квалитет на амбиентен воздух (Сл. Весник бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 163/13, 100/12), Правилник за ГВЕ од стационарни извори (Сл. Весник бр. 141/10, 223/19) и Правилник за општите барања за безбедност на храната во однос на максималните нивоа на одделни контаминенти (*) (Сл. Весник бр. 102/2013);
- Дел 2 и Дел 3 Категории на извори во кои овие соединенија се ненамерно формирани од термички и други процеси - уреден со член 13 од Законот за квалитет на амбиентен воздух, Правилник за ГВЕ од стационарни извори и Уредбата за определување на активностите на инсталациите за кои се издава интегрирана еколошка дозвола односно дозвола за усогласување со оперативен план и временски распоред за поднесување на барање за дозвола за усогласување со оперативен план (Сл. Весник на РМ бр. 89/05).
- Дел 4 Дефиниции - делумно уреден во член 6 став 10 од Законот за управување со отпадот
- Дел 5 Општи насоки за најдобрите достапни техники и најдобрите еколошки практики - уреден во чл. 52, 58, 59, 60, 61, 62, 63 и 64 од Законот за хемикалии и Листата на забрани и ограничувања на употреба на хемикалии, член 3 и 26 од Законот за производи за заштита на растенијата и член 69 од Законот за управување со отпадот.

Прилогот Д кој се однесува на барањата за информации и критериуми за скрининг и Прилогот Е кој се однесува на барања за информации за профилот на ризикот се уредени со член 12 од Законот за хемикалии.

5.1.2 Базелска конвенција

Базелската конвенција за прекуграничен пренос на опасен отпад и негово отстранување и Амандманот на Анекс 1, 8 и 9 од Конвенцијата во домашното законодавство на Република Северна Македонија воглавно е уредена во Законот за управување со отпадот (во понатамошниот текст: ЗУО) и Правилникот за увоз,

извоз и транзит на отпад (Сл. Весник на РМ бр. 107/16) (во понатамошниот текст: ПУИТО)¹³. Предметот на уредување на конвенцијата е уредено во најголем дел во Законот за управување со отпад, но и во споменатиот Правилник.

Општите обврски на страните за обезбедување на намалување на генерирањето отпад, поседување на соодветни објекти за складирање и здраво постапување со опасниот отпад вклучително и при прекуграничното пренесување на опасниот отпад се уредени во ЗУО. Понатаму, Законот истот така ги уредува обврските во однос на пакувањето и обележувањето на опасниот отпад, собирањето и транспортот и дозволите кои се неопходни за спроведување на овие активности. Дополнително, во Глава VIII Увоз, извоз и транзит на отпад преку територијата на РСМ, ЗУО ги пропишува општите обврски на физичките и правните лица при прекуграничен пренос на опасен отпад и документацијата со која преносот треба да биде проследен. Контролата врз исполнувањето на општите обврски на правните и физички лица е регулирана во Глава XII за инспекциски надзор, додека за неисполнување на обврските од ЗУО се предвидени прекршочни санкции во Глава XIII Прекршочни санкции. Надлежен орган за спроведување на одредбите од оваа Конвенција е Министерството за животна средина и просторно планирање што е регулирано во член 5 од ПУИТО.

Постапката за прекуграничното пренесување на отпадот од Конвенцијата е целосно транспонирана во ПУИТО. Оваа постапка започнува со доставување на претходно известување по писмен пат од страна на државата извозничка согласно ПУИТО и издавање на согласност за прием на отпад од страна на државата увозник што е регулирано во истиот правилник. Во случај кога се транспортира отпад со слични хемиски и физички карактеристики, се испраќа до ист примач и иста инсталација за преработка или отстранување или се испраќа по иста рута, известувачот може тоа да го стори со достава на општо известување. Начинот на постапување во случај на промени во податоците и условите на пратката, видовите отпад и обрасците кои треба да го придружуваат отпадот при секое прекугранично пренесување на отпадот, барањето за осигурување или гаранција за секое прекугранично пренесување на отпад, банкарска гаранција или соодветно осигурување се уредени во ПУИТО.

Начинот на прекуграничното пренесување на отпад од страна потписничка на конвенцијата преку страна која не е потписничка кој е регулиран во член 7 од Конвенцијата е уреден во член 2 став (2) точка 5 од ПУИТО.

Обврската за повторен увоз на отпад во случај кога прекуграничното пренесување на отпад неможе да се изврши согласно договорот што е регулирано во член 8 од Конвенцијата, е уредено во член 24 од ПУИТО. Случаите на нелегално транспортирање на опасен отпад како и начинот на постапување во случај на нелегален транспорт кои се регулирани во член 9 од Конвенцијата се уредени во член 25 од ПУИТО.

Мерките за спречување и казнување на нелегалниот транспорт на опасен отпад се уредени со прекршочните одредби од Глава XIII од ЗУО како и казнените одредби согласно член 230 од Кривичниот законик (КЗ) Загрозување на животната средина и природата со отпад.

Меѓународната соработка со цел подобрување на еколошко и здраво постапување со опасниот отпад е уредена во член 105 од ЗУО но и генерално е уредена во прописите од областа на јавното здравје, здравје и безбедност при работа и заштита на животната средина. Обврската за доставување на информации во случај на инциденти при прекугранично пренесување на опасен отпад од член 13 од Конвенцијата генерално е уредена во прописите од областа на јавното здравје, здравје и безбедност при работа и заштита на животната средина.

¹³Листата на закони и подзаконски акти со кои е уредена Базелската конвенција во домашното законодавство е дадена во Прилог 1.2 од овој Извештај.

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Категориите на отпадоци што треба да бидат контролирани, а се идентификувани во Анекс I од Конвенцијата се целосно транспонирани во Прилог IV – Дел 2 (Список А) од ПУИТО. Категориите на отпадоци за кои е неопходно посебно внимание идентификувани во Анекс II од Конвенцијата се целосно транспонирани во Прилог VI – Дел 2 (Список А) од ПУИТО.

Листата на опасни карактеристики на отпадот регулирани во Анекс III од Конвенцијата е целосно транспонирана во Правилникот за поблиските услови за постапување со опасниот отпад и начинот на пакување и означување на опасниот отпад (Сл. Весник на РМ бр. 15/08), додека самата дефиниција за опасен отпад во која се наведени и опасните карактеристики на отпадот е уредена со дефиницијата за опасен отпад во ЗУО.

Операциите за отстранување регулирани во Анекс IVA и операциите кои може да доведат до обновување на изворите, рециклирање, рекламација, директно повторно користење и алтернативно користење од Анекс IVB се целосно транспонирани во член 35 и член 29 од ЗУО целосно.

Информациите што треба да ги содржи нотификацијата како и информациите што се потребни за патниот налог, а кои се регулирани во Анекс VA и VB се целосно транспонирани во Прилог 3 дел 1 и Прилог 3 дел 2 и 3 од ПУИТО.

Листа А на отпадите кои се карактеризираат како опасни согласно член 1 став 1(а) и Листа Б на отпади кои не се опфатени со член 1 став 1(а) од Конвенцијата регулирани во Анекс VIII и Анекс IX од Амандманот на Базелската конвенција се целосно транспонирани во Прилог VI – Дел 1 Список А и Прилог VI – Дел 1 Список Б од ПУИТО целосно.

5.1.3 Ротердамска конвенција

Во националното законодавство одредбите од Ротердамската Конвенција се уредени во Законот за хемикалии и прописите кои произлегуваат од него. Дополнително, одредбите од оваа Конвенција се генерално уредени и со Законот за јавно здравје и Законот за безбедност и здравје при работа и прописите кои произлегуваат од него¹⁴.

Постапката за претходно информирање е целосно уредена во Законот за хемикалии и Правилникот за случаите во кои се спроведува постапка за претходно известување, случаите во кои не е потребно понатамошно спроведување на постапка на претходно известување, содржина на известувањата за увоз и документите кои се доставуваат заради спроведување на постапката за претходно известување (*) (Сл. Весник бр. 82/11).

Во согласност со Ротердамската конвенција, за постапката за давање на согласност врз основа на претходно известување за одредени опасни хемикалии и пестициди во меѓународната трговија, за увоз и извоз на одредени супстанции за кои е утврдено ограничување и забрана на производството, ставањето во промет и употребата, како и одредени смеси и производи кои ја содржат таа супстанција, се спроведува постапка на претходно известување, односно постапка на давање на согласност врз основа на претходно известување (во натамошниот текст: PIC постапка). PIC постапката се применува на хемикалиите кои се наведени во списокот на хемикалии со постапка на претходно известување односно за хемикалии кои содржат супстанција во концентрација која согласно Законот за хемикалии се класифицира како опасна. Хемикалиите за кои согласно Законот за хемикалии се спроведува постапка на давање на согласност врз основа на претходно известување се индустриски хемикалии и пестициди. Во индустриски хемикалии спаѓаат хемикалиите за општа и за професионална употреба додека во пестициди за кои се спроведува

¹⁴ Листата на закони и подзаконски акти со кои е уредена Ротердамската конвенција во домашното законодавство е дадена во Прилог 1.3 од овој Извештај.

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

постапка на претходно известување спаѓаат средствата за заштита на растенијата и останати пестициди во кои се опфатени биоцидни производи и други хемикалии кои имаат пестицидно дејство.

Секторот за хемикалии е должен на Секретаријатот на Ротердамската конвенција да му достави одговор во врска со увозот за секоја хемикалија од списокот на Ротердамската конвенција воедно е должен на надлежниот орган на земјата од која се увезува хемикалијата да му достави одговор за увоз на хемикалија која не е на списокот на Ротердамската конвенција, доколку таа земја бара претходна согласност според PIC постапката. Одговорот може да биде согласност, согласност под одредени услови, односно несогласност, а се изготвува врз основа на утврдените ограничувања и забрани дефинирани во член 52 од Законот за хемикалии или во согласност со закон со кој се уредуваат средствата за заштита на растенијата. Одговорот за средства за заштита на растенијата Секторот за хемикалии го изготвува во соработка со органот надлежен за заштита на растенијата.

Во однос на извозот на хемикалии, извозникот е должен за хемикалијата која се наоѓа на списокот на хемикалии со PIC постапка, односно хемикалијата која содржи супстанција од овој список во таква концентрација што според овој закон се класифицира како опасна да поднесе барање за спроведување на PIC постапка. По исклучок, ако земјата членка на Ротердамската конвенција доставила одговор до Секретаријатот на конвенцијата, извозникот не е должен да поднесе барање за спроведување на PIC постапка за хемикалија од списокот на Ротердамската конвенција. Секторот за хемикалии е должен од надлежниот орган на земјата во која се извезува да побара претходна согласност според PIC постапката. Воедно, Секторот за хемикалии на извозникот кој поднел барање за спроведување на PIC постапка му издава потврда за спроведена PIC постапка. Извозникот е должен да постапи во согласност со одговорот на надлежниот орган на земјата во која се извезува хемикалијата.

Извозникот до Секторот за хемикалии доставува информации за транзит на хемикалијата од списокот на Ротердамската конвенција преку територијата на земјата, најдоцна 30 дена пред денот на првиот транзит или осум дена пред секој нареден транзит. Потоа, Секторот за хемикалии на надлежниот орган на земјата членка на Ротердамската конвенција му доставува информации за транзитот на хемикалијата најдоцна 15 дена пред денот на првиот транзит или пред секој нареден транзит. Секторот за хемикалии изготвува список на земјите членки на Ротердамската конвенција кои бараат информации за транзит на хемикалија и содржина на тие информации. Постапката на увоз и извоз на хемикалии е уредена во Глава 9 Увоз и извоз на одредени хемикалии од Законот за хемикалии.

Снабдувачот при ставање во промет на опасни хемикалии, хемикалии кои содржат супстанции идентификувани како перзистентни - биоакумулативни - токсични или многу перзистентни - многу биоакумулативни и други хемикалии кои имаат својства од Листата на супстанции кои предизвикуваат загриженост (Сл. Весник на РМ бр. 31/14) е должен бесплатно да достави безбедносни листи на сите дистрибутери или натамошни корисници во синџирот на снабдување. Извозникот е должен да достави безбедносни листи на увозникот, а доколку е можно, безбедносните листи треба да бидат напишани на јазикот на земјата увозник. Притоа, безбедносен лист не се обезбедува за опасни супстанции или смеси наменети за јавна употреба, за кои има доволно информации за да им овозможи на корисниците да ги преземат неопходните мерки за заштита на здравјето на луѓето и на животната средина. Информациите кои ги придружуваат извезените хемикалии се уредени во Законот за хемикалии (Глава 9) и во Правилникот за минималните барања за безбедност и здравје при работа на вработени од ризици поврзани со изложување на хемиски супстанции (Сл. Весник на РМ бр. 46/10).

Обврските за размена на научни, технички, економски и правни информации во врска со хемикалиите се уредени со член 8 и член 39 од Законот за хемикалии како и во Глава VI Регистар на хемикалии од Законот за хемикалии. Додека, информациите кои се сметаат за доверливи се уредени во член 132 во Глава XVI Доверливост од Законот за хемикалии.

Во однос на информациите за транзитните движења, извозникот треба да постапува согласно член 73 и член 76 од Законот за хемикалии и до Секторот за хемикалии треба да достави информации за транзит на хемикалијата од списокот на Ротердамската конвенција преку територијата на земјата, кои ги бара надлежниот орган на земјата членка на Ротердамската конвенција, најдоцна 30 дена пред денот на првиот транзит или осум дена пред секој нареден транзит. Секторот за хемикалии на надлежниот орган на земјата членка на Ротердамската конвенција му доставува информации за транзитот на хемикалијата најдоцна 15 дена пред денот на првиот транзит или пред секој нареден транзит. Воедно, Секторот за хемикалии изготвува список на земјите членки на Ротердамската конвенција кои бараат информации за транзит на хемикалија и содржина на тие информации.

Имплементацијата на Конвенцијата регулирана во член 15 од Конвенцијата е уредена во член 8 и Глава VI Регистар на хемикалии од Законот за хемикалии.

Информациите што треба да ги содржи нотификацијата од член 5 од Конвенцијата а регулирани во Анекс I од истата се уредени во член 73 од Законот за хемикалии и член 5 од Правилникот за случаите во кои се спроведува претходно известување, случаите во кои не е потребно натамошно спроведување на постапка за претходно известување, содржината на известувањата за извоз и документите кои се доставуваат заради извоз на постапката за претходно известување („Службен весник на РМ“ бр. 82/11).

Критериумите за вклучување на забранети или строго ограничени хемикалии се уредени со член 77 од Законот за хемикалии и член 3 и Прилог 1 од Правилникот за случаите во кои се спроведува претходно известување, случаите во кои не е потребно натамошно спроведување на постапка за претходно известување, содржината на известувањата за извоз и документите кои се доставуваат заради извоз на постапката за претходно известување.

Хемикалиите кои се предмет на постапката за претходно добивање на согласност се уредени во член 73 од Законот за хемикалии и член 3 став (3) и Прилог 1 од Правилникот за случаите во кои се спроведува претходно известување, случаите во кои не е потребно натамошно спроведување на постапка за претходно известување, содржината на известувањата за извоз и документите кои се доставуваат заради извоз на постапката за претходно известување.

Информациите за критериумите за вклучување на исклучително опасни формулации на пестициди се уредени во член 77 од Законот за хемикалии и Правилникот за случаите во кои се спроведува претходно известување, случаите во кои не е потребно натамошно спроведување на постапка за претходно известување, содржината на известувањата за извоз и документите кои се доставуваат заради извоз на постапката за претходно известување.

Потребните информации за нотификација за извоз се уредени во член 77 од Законот за хемикалии и член 5 од Правилникот за случаите во кои се спроведува претходно известување, случаите во кои не е потребно натамошно спроведување на постапка за претходно известување, содржината на известувањата за извоз и документите кои се доставуваат заради извоз на постапката за претходно известување.

5.1.4 Минамата конвенција

Постапувањето со жива во Република Северна Македонија, не е уредено во посебен пропис, туку истото е уредено парцијално во повеќе прописи од областа на животната средина и прописите за хемикалии¹⁵.

¹⁵Листата на закони и подзаконски акти со кои е уредена Минамата конвенција во домашното законодавство е дадена во Прилог 1.4 од овој Извештај.

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Живата е дефинирана како опасна хемикалија и увозот, извозот, нејзиното производство и прометот е уредено во Законот за хемикалии. Во Законот за минерални сировини истата се дефинира како металична минерална сировина.

Увозот на жива како супстанца или производ се врши согласно Законот за хемикалии и подзаконските прописи кои произлегуваат од истиот, поточно Листата на ограничувања и забрани за употреба на хемикалии („Службен Весник на РМ“ бр. 31/2014). Со листата се забранува прометот на жива и соединенија на жива за определена намена. Под промет се подразбира увоз, извоз, транспорт, транзит, складирање, продажба и/или ракување со хемикалиите, како и трговско посредување на домашниот и на странскиот пазар.

Доколку живата и соединенијата на жива се наоѓаат на списокот на хемикалии со постапка на претходно известување, известувањето за извоз се спроведува согласно Поглавјето IX од Законот за хемикалии и Правилникот за случаите во кои се спроведува постапка на претходно известување, случаите во кои не е потребно натамошно спроведување на постапка на претходно известување, содржина на известувањата за извоз и документите кои се доставуваат заради спроведување на постапката на претходно известување („Службен Весник на Република Македонија“ бр. 82/11).

Производството на хемикалии е уредено во Поглавје VII од Законот за хемикалии.

Производите со додадена жива кои се забранети се дел од списокот на опасни хемикалии и производи чиј извоз е забранет („Службен весник на РМ“ бр. 82/11) и Листата на ограничувања и забрани за употреба на хемикалии.

Доколку се работи за отпад од жива извозот, увозот и транзитот на истата се врши согласно Базелската конвенција која е ратификувана и од РСМ и соодветно уредена во Законот за управување со отпадот.

Во Закон за управување со електрична и електронска опрема и отпадна електрична и електронска опрема („Службен весник на Република Македонија“ бр. 6/12, 163/13, 146/15 и 39/16) и Листа на опрема на која не се однесуваат мерките за забрана и ограничувања за пуштање на пазар во РМ на електрична и електронска опрема како и максималните вредности на концентрација на опасни супстанции, роковите до кои е дозволено присуство на одредени опасни супстанции во електрична и електронска опрема, нејзини составни делови и материјали („Службен весник на Република Македонија“ бр. 2/2013) се уредува забрана за пуштање на пазар во Република Северна Македонија на одредени електрични и електронски апарати кои содржат жива како и исклучоците од истото.

Производите со додадена жива се уредени во:

1. Листа на ограничувања и забрани за употреба на хемикалии (Сл. Весник бр. 31/14);
2. Закон за управување со батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори (Сл. Весник бр. 140/10, 47/11, 148/11, 39/12, 163/13);
3. Листа на опрема на која не се однесуваат мерките за забрана и ограничувања за пуштање на пазар во РСМ на електрична и електронска опрема како и максималните вредности за концентрација на опасни супстанции, роковите до кои е дозволено присуство на одредени опасни супстанции во електрична и електронска опрема, нејзините составни делови и материјали (Сл. Весник бр. 2/13) и
4. Список на опасни хемикалии и производи чиј извоз е забранет (Сл. Весник бр. 82/11).

Производните процеси кои содржат жива или живини соединенија се уредуваат генерално во прописите за животната средина како и подзаконските акт кои произлегуваат од Законот за животната средина, Законот за јавно здравје, Законот за безбедност и здравје при работа и подзаконските акти кои произлегуваат од него, Законот за водите, Законот за управување со отпадот и Законот за квалитет на амбиентниот воздух.

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Конвенцијата особено посветува внимание на занаетчиските дејности и малите рудници за злато. Во националното законодавство, занаетчиите и малите рудниците за злато не се дефинирани како такви, туку нивната работа е генерално уредена со Законот за минерални сировини.

Работата на малите инсталации, во кои спаѓаат и малите рудници за злато е уредена со член 24 од Законот за животната средина и прописите кои прилегуваат од истиот во однос на започнувањето на вршењето на дејноста и самото вршење на истата. Од аспект на започнување на вршење дејност ископ на злато кога станува збор за мали рудници потребно е подготовка на елаборат за животната средина согласно Уредбата за дејности и активности за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручните работи од областа на животната средина (Сл. Весник бр. 80/09 и 109/09). Додека за вршењето на дејност производство на обоени метали од руда, концентрати или секундарни сировини со металуршки, хемиски или со електролитски процеси потребно е добивање на интегрирана еколошка дозвола, чие издавање е регулирано во Законот за животната средина (Уредба за активностите на инсталациите за кои се издава интегрирана еколошка дозвола односно дозвола за усогласување со оперативен план и временски рок (Сл. Весник на РМ бр. 89/05)).

Емисиите од жива и живини соединенија во воздухот и нивните гранични вредности се уредени со Правилникот за граничните вредности за дозволените нивоа на емисии и видови на загадувачки супстанции во отпадните гасови и пареи кои ги емитираат стационарните извори во воздухот („Сл. Весник на РМ“ бр. 141/10, 223/19).

Дефинирањето на нови и постојни извори е уредено со Законот за животната средина во делот на интегрираните еколошки дозволи (Поглавјето XII Интегрирани еколошки дозволи за работењето на инсталациите кои влијаат на животната средина од Законот за животната средина) и со прописите за животната средина. Постојните извори се дефинирани согласно обврските кои произлегуваат од прописите за животната средина (извештаи, дозволи, елаборати во кои се регулирани постојните извори). Категоријата на точкasti извори наведени во Анекс Г од оваа конвенција се регулирани со Поглавјето XII Интегрирани еколошки дозволи за работењето на инсталациите кои влијаат на животната средина од Законот за животната средина и прописите донесени врз основа на истиот.

Граничните вредности на емисии на жива во води од релевантни точкasti извори се пропишани во Правилникот за условите, начинот и граничните вредности на емисија за испуштањето на отпадните води по нивното пречистување, начинот на нивно пресметување, имајќи ги во предвид посебните барања за заштита на заштитните зони (Сл. Весник бр. 81/11).

Идентификацијата на релевантни точкasti извори се врши согласно обврските кои произлегуваат од прописите за животната средина во зависност од идентификуваниот извор.

Контролата на испуштањата на идентификуваните релевантни извори се врши согласно постојните законски прописи за животната средина.

Мерките за контрола на испуштањата се уредени во прописите за животната средина. Исполнувањето на обврската пред се зависи од изворот на живата и нејзината намена.

Листа на точкasti извори на емисии на жива и живини соединенија во атмосферата (Анекс Г) е уредена во Законот за животната средина и Законот за контрола на индустриски емисии (во постапка на подготовка).

Постапувањето и складирањето на живата што не е отпадна жива зависи од типот на дејноста или активноста и согласно тоа соодветно се постапува согласно прописите за животната средина.

Постапувањето со отпадоците од жива во РСМ е уредено со прописите за управување со отпадот и Базелската конвенција која ја има ратификувано Република Северна Македонија. Поконкретно, ова прашање генерално е уредено во делот за опасен отпад кој е уреден со Законот за управување со отпад во

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Поглавје V - Постапување со опасен отпад и прописите за опасен отпад и Правилникот за поблиските услови за постапување со опасниот отпад и начинот на пакување и означување на опасниот отпад (Сл. весник бр. 15/08).

Контаминираните подрачја со жива и живини соединенија се уредени во Предлог на Законот за изменување и дополнување на Законот за животната средина кој е во постапка на донесување. Законот го дефинира начинот и методологијата за идентификување на контаминираните подрачје и постапувањето со истите.

Обврската за обезбедување за јавноста на достапните информации за: здравствените и еколошките ефекти од живата и живините соединенија, резултатите од истражувачки, развојни и мониторинг активности и активностите за исполнување на своите обврски од Конвенцијата е уредено во Поглавје VII - Пристап до информациите кои се однесуваат на животната средина од Законот за животната средина во кое е генерално уредено информирањето од областа на животната средина како и во Уредбата за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Службен Весник на РМ“ бр. 147/08).

Обврската за воспоставување и одржување на инвентари за употребата, потрошувачката и емисии на жива и живини соединенија во медиумите во животната средина, е уредено со Инвентарот и Регистарот за испуштање и пренесување на загадувачки материи е воспоставен согласно член 41 од Законот за животната средина.

6. ГАП АНАЛИЗА НА НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАВСТВО ЗА ХЕМИКАЛИИ И ОТПАД ВО ОДНОС НА БАРАЊАТА НА СТОКХОЛМСКА, БАЗЕЛСКА, РОТЕРДАМСКА И МИНАМАТА КОНВЕНЦИЈАТА

Врз основа на спроведената анализа за уредување на Стокхолмската, Базелската, Ротердамската и Минамата конвенција во домашното законодавство (види Прилог 2) утврдени се следните недостатоци:

Стокхолмска конвенција:

- непостоење на дефиниции за “полихлоринирани дибензо-п-диоксини” и “полихлоринирани дибензофурани”(Прилог Ц Дел IV од Конвенцијата);
- не се уредени одделни хемикалии кои подоцна се опфатени во Конвенцијата како што се: декабромдифенил етер (decabromodiphenyl eter), хексабромциклододекан (hexabromocyclododecane), хексахлоробутадиен (hexachlorobutadiene), полихлоринирани нафталени

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

(polychlorinated naphthalenes), хлорирани парафини со краток синџир (short-chain chlorinated paraffins)

Базелска конвенција – во домашното законодавство недостасува дефиниција за терминот „лице“ (член 2 став 1 точка 14 од Конвенцијата) и не е уреден временскиот период во кој може да се покријат повеќе пратки со општо известување и писмена согласност (член 6 став 8 од Конвенцијата).

Ротердамска конвенција – во домашното законодавство недостасуваат следните дефиниции: „забранета хемикалија“, „строго ограничена хемикалија“ и „формулација на исклучително опасен пестицид,“ (член 2б, 2в и 2г од Конвенцијата).

Минамата конвенција– По анализа на барањата кои произлегуваат од Минамата конвенцијата и спроведената анализа на постојното законодавство релевантно за управување со живата идентификувани се следните недостатоци:

1. Одредени поими од Конвенцијата не се дефинирани во националното законодавство, како што се:

а) Занаетчиски и мали рудници за злато (чл. 2а)

Иако не се дефинирани како такви во домашното законодавство (Закон за минерални сировини, Закон за занаетчиска дејност, Закон за животна средина) истите како активност се регулирани преку елаборатите за заштита на животна средина под надлежност на стручниот орган (Управата за животна средина) при МЖСПП.

б) Жива и живини соединенија (член 2г и 2д)

в) Производи со додаток на жива значи производ или дел од производ кој содржи намерно додадена жива или живино соединение (член 2г)

2. Изворите за снабдување со жива се уредени во член 3 од Конвенцијата, додека во националното законодавство изворите за снабдување со жива не се уредени посебно.

3. Производи со додадена жива – во однос на обврските за државите да ги преземат мерките за производи со додадена жива од Дел II Анекс А во РСМ недостасуваат мерки за:

- за намалување на примена на забен амалгам со Национален акциски план(член 4.3)

- за спречување на вградување во монтирани производи на производи со додадена жива чиешто производство, увоз и извоз не се дозволени според овој член (член 4.5)

4. Идентификување на производни процеси во кои се користат жива или живини соединенија (член 5)

5. Занаетчиски и мали рудници за злато и преработка не се уредени во националното законодавство(член 7)

6. Контрола на испуштањата на жива и живини соединенија во земјиштето и водите(член 9)

Испуштањата на жива во земјиштето и водите е уредено со прописите за животна средина и водите. Она што недостасува во националното законодавство е контролата на испуштањата на жива и живини соединенија, што често се изразува како „вкупна жива“ во земјиштето од релевантни точки извори. Во интегрираните еколошки дозволи сите барања од овој член се пропишани освен ГВЕ во почва но сепак во истите јасно се пропишува обврска за забрана на испуштање на опасни супстанции во почва.

7. Отпадоци од жива (член 11)

Делот за отпад од жива генерално е уреден во делот за постапување со опасен отпад во рамките на рамковниот Закон за управување со отпад.

7. SWOT АНАЛИЗА НА ПРАВНИТЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА АСПЕКТИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ХЕМИКАЛИИ И ОТПАД

Правни аспекти

Табела 2 SWOT анализа на правните аспекти

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> Република Северна Македонија ја во 1997 година ја ратификуваше Базелската конвенција за контрола на прекугранично пренесување на опасен отпад и негово отстранување (Сл. Весник на РМ бр. 49/97), Амандманот на Базелската конвенција за контрола на прекугранично пренесување на опасен отпад и негово отстранување и Амандман на Анекс I, Анекс VIII и Анекс IX (Сл. Весник на РМ бр. 49/2004), Стокхолмска конвенција за неразградливи органски загадувачи (Сл. Весник на РМ бр. 17/2004), Ротердамска конвенција за постапка за претходно добивање согласност за одредени опасни хемикалии и пестициди во меѓународен промет (Сл. Весник на РМ бр. 83/2010) и Минамата конвенција за жива (Сл. Весник на РСМ бр. 34/2020). Базелската, Стокхолмската и Ротердамската конвенција се скоро целосно транспонирани во <i>Законот за хемикалии, Законот за животна средина, Законот за јавно здравје, Законот за безбедност и здравје при работа, Законот за управување со отпадот, Законот за квалитет на амбиентен воздух, Законот за управување со ОЕЕО и ОБА, Кривичниот закони и подзаконските акти кои произлегуваат од овие закони.</i> <i>Законот за хемикалии, Законот за животна средина, Законот за јавно здравје, Законот за безбедност и здравје при работа, Законот за управување со отпадот, Законот за квалитет на амбиентен воздух, Законот за управување со ОЕЕО и ОБА и Кривичниот закони се усогласени со законодавството на ЕУ. Подготвени се низа подзаконски акти кои целосно го регулираат прометот со хемикалиите и отпадот.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Недостасува транспозиција на само одделни дефиниции во Базелската, Ротердамската и Стокхолмската конвенција во домашното законодавство; Само мал дел од Минамата конвенцијата за жива е транспонирана во домашното законодавство; Има недостаток на меѓусекторска соработка помеѓу различните надлежни органи вклучени во транспозицијата и имплементацијата на законодавството за управување со хемикалии и отпад
МОЖНОСТИ	ЗАКАНИ

<ul style="list-style-type: none"> • Ратификацијата на конвенциите овозможува подобра размена на информации за мерките за намалување на влијанието од хемикалиите и отпадот • За страните на конвенциите има можност за финансиска помош и техничка поддршка со цел нивна имплементација 	<ul style="list-style-type: none"> • Недоволни капацитети за следење на обврските кои произлегуваат од конвенциите
--	---

Институционални аспекти

Во продолжение е даден краток преглед на добрите и слабите институционални страни поврзани со конвенциите.

Ротердамска

- Добра соработка помеѓу DNA,
- Недостаток на административни капацитети,
- Потреба на техничка помош од Страните сонапредни/консолидирани програми преку:
 - o Обуки,
 - o Состаноци,
 - o Билатерални проекти.
- Зајакнување на соработката со царинските служби и инспекторатот.
- Недостаток на административни капацитети што резултира со доцна реакција на барањата на страните за извоз, особено на земјите од ЕУ,
- Недостаток на обучен персонал за да одговори на обврските на Конвенцијата,
- Недостаток на финансиски средства за непречено спроведување на Конвенцијата и учество во телата на Конвенцијата.

Базелска

- Недостиг на меѓусебна соработка со цел да се подобри и постигне еколошки здраво постапување со опасниот отпад (во смисла на заедничка соработка),
- Слаба евиденција на податоци за прекуграничен транспорт,
- Недостиг на подготовка и доставување редовни годишни извештаи.

Стокхолмска

- Доставување на редовни извештаи до Секретаријатот на Стокхолмската конвенција за прогресот во редуцијата/елиминацијата на НОЗ,
- Добра соработка со домашните институции вклучени во имплементација на Конвенцијата,
- Добра соработка со Регионалниот центар за Стокхолмската конвенција.

Минамата

- Недоволно учество и интерес кај клучни институции во управувањето со хемикалии,
- Недоволна вклученост на индустријата и приватниот сектор (мали и средни претпријатија) во управувањето со живата,
- Недостиг на финансиска поддршка/буџет за имплементација на националната и меѓународната правна рамка за управување и редуција/елиминација на живата.
- Потреба од подобрување на комуникацијата со институциите вклучени во имплементацијата на обврските,

8. ИЗВЕШТАЈ ОД РАБОТАТА НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА ХЕМИКАЛИИ И ОТПАД

8.1 Правна рамка и институционална рамка

Во рамките на проектот се одржаа две он-лајн работилници со членовите на Работната група за хемикалии и отпад формирана во рамките на овој проект. На првиот состанок на РГ од страна на експертите беше презентираниот Планот за работа на РГ во делот на правните и институционалните аспекти како и содржината на овој Извештај.

Консултантот одговорен за правните аспекти изготви и достави ГАП-анализа за правната рамка за секоја од четирите Конвенции одделно до сите членови на РГ. Членовите на РГ доставија низа забелешки и предлози кои беа разгледани и соодветно инкорпорирани во анализата. Повеќе детали за забелешките добиени од страна на членовите на РГ е дадена во Прилог 3.

9. ЗАКЛУЧОЦИ

9.1 Институционален аспект

Имплементацијата на четирите конвенции подразбира вклучување на повеќе институции и нивна континуирана заедничка соработка. Сепак, сеуште нема доволно капацитети за меѓусебна комуникација и соработка иако досега во рамки на различни проекти во неколку наврати биле формирани различни меѓусекторски тела за спроведување на различните спогодби. Такви примери, се Раководниот комитет за Стокхолмската конвенција,

Потребно е да се најде долгорочно и одржливо институционално решение за интегрирано управување со хемикалии и отпад што ќе обезбеди постојана комуникација и добра соработка меѓу вклучените институции. Дополнително, потребна е надградба на човечките и техничките капацитети за да се осигура навремено и целосно спроведување на обврските.

Во иста насока, потребно е ревидирање на надлежностите и задачите на одделението за хемикалии кое носи најголем товар од обврските и одговорностите во управувањето со хемикалии за да одговори на актуелниот обем на работа со кои се носи ова одделение.

9.2 Правни аспекти

При изготвување на овој извештај, покрај законите и подзаконските акти во кои се уредени овие четири Конвенции беа користени податоци и информации добиени од засегнатите надлежни органи како и низата документи кои се изготвени од страна на канцеларијата за НОЗ како што се: Акционен план за НОЗ, Оценка на тековниот статус за имплементација на Базелската, Ротердамската и Стокхолмската конвенција во Република Македонија, Акциски план за синергистичка и координирана имплементација на Базелската, Ротердамската и Стокхолмската конвенција, Извештај за состојбата со хемикалиите во РМ и Национален акционен план за стратешки пристап во управувањето со хемикалии и Извештај за оценка на состојбата со жива во РМ.

Врз основа на извршената анализа на усогласеност на обврските од Базелската и Ротердамската Конвенција може да се заклучи дека истите се целосно уредени во домашното законодавство. Неопходно е да се следат измените во Стокхолмската Конвенција при што сите нови НОЗ кои ќе бидат уредени со истата соодветно да се уредат во домашното законодавство. Во однос на Минамата конвенцијата постојат недостатоци но истите се од причина што истата е ратификувана оваа 2020 година. По голем дел од недостатоците се очекува да се надминат во скоро време со донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за животната средина и подзаконските акти кои произлегуваат од него, додека

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

дел ќе се уредат со други закони и подзаконски акти кои се идентификувани во ГАП анализата за оваа Конвенција како и во препораките дадени во Поглавје 10 од овој Извештај. Она на што ќе треба да се насочат сите надлежни институции во иднина е имплементација на законодавството и поголема комуникација и координација при спроведување на истото.

За соодветна имплементација на Конвенциите, она на што ќе треба да се насочат надлежните институции во иднина е остварување на поголема комуникација и координација при спроведување на истите.

10. ПРЕПОРАКИ

10.1 Институционални аспекти

10.1.1 Приоритети за зајакнување на институциите поврзани во управувањето со хемикалии и отпад

Зајакнување на институциите и подобрувањето на управување со хемикалии и отпад подразбира унапредување во четири компоненти.

- Идентификација на институционални капацитети за заедничко делување и управување,
- Подобрено управување со податоците поврзани со управување со хемикалии и отпад,
- Формализирање на врската на проектните канцеларии и МЖСПП,
- Обезбедување на техничка поддршка за имплементација на обврските.

Идентификација на институционални капацитети за заедничко делување и управување - Синергија
Базелската, Ротердамската, Стокхолмската и Минамата конвенцијата се мултилатерални меѓународни договори за животна средина што делат заедничката цел за заштита на здравјето на луѓето и животната средина од опасни хемикалии и отпад.

Со цел да се олесни спроведувањето на Конвенциите, конференциите на страните со текот на годините донеле низа одлуки што имаат за цел да ја подобрат соработката и координацијата меѓу Конвенциите. Така, поставена е рамка за таканаречениот процес на синергија која на национално ниво треба се преточи во соработка меѓу надлежните органи и институции одговорни за конвенциите. Темите за синергија вклучуваат неколку аспекти:

- Организациски аспекти,
- Технички аспекти,
- Аспекти на управување со информации и јавна свест,
- Административни аспекти,
- Донесување одлуки.

Имплементацијата на секоја од конвенциите поединечно има свои добри, но и слаби страни. Неколку документи го разгледувале прашањето на имплементација и заедничко делување и сите повеќе или помалку посочуваат на недоволен капацитет за меѓусебна комуникација и недостатокот на соработка меѓу министерствата и релевантните институции. Обидите за заедничка соработка одела во насока на воспоставување на одделни меѓусекторски тела во рамките на различни проекти за имплементација на различни конвенции поврзани со хемикалии. Такви примери се Надзорниот комитет за Стокхолмската конвенција, Советодавното тело SAICM, како и меѓусекторската работна група за хемикалии (основана во 2011 година), сите со главна цел да обезбедат взаемна акција на сите инволвирани институции кон обезбедување на здраво управување со хемикалии на национално ниво.

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Сепак, поголеми резултати досега не се утврдени можеби особено поради отсуството на долгорочност и одржливост на секое од тие решенија, имајќи предвид дека истите биле дел од поединечни проектни имплементации.

Имајќи го последното во предвид, едно долгорочно решение за заедничко делување би требало да се гледа во рамки на постоечки орган чии поедини решенија би биле имплементирани со внатрешни и постоечки ресурси на органот. Секоја помош за негова успешна реализација би била насочени кон зајакнување на човечките ресурси, но и овозможување на современи технички алатка за планирање, координација, управување и известување.

Надлежноста за управување со хемикалии во рамките на МЖСПП се наоѓа во одделението за хемикалии и индустриски несреќи при Секторот за индустриско загадување и управување со ризик во Управата за животна средина. Имајќи ги предвид целта и опфатот на четирите конвенции, природно се налага дека секое здружување на обврски за заедничко управување со овие конвенции би било во рамките на ова одделение преку формално¹⁶ проширување на надлежностите и обемот на работа на ова одделение, зајакнување на неговите капацитети и овозможување на пристап до современи алатки за работа. За таа цел, претходно треба да се направи функционална анализа на сегашните надлежности и капацитети и новите што треба да припаднат на ова одделение со цел утврдување на потребните ресурси. Во истата насока, треба да се истакне дека според сегашната организација во делот на управување со хемикалии, актуелните обврски и задачи што ова одделение ги извршува ги надминуваат пропишаните надлежности и задачи на оваа одделение.

Подобрено управување со податоците поврзани со управување со хемикалии и отпад Подобрување во управувањето со хемикалии и отпад подразбира и подобрување во управувањето со податоците поврзани со управување со хемикалии и отпад. Тоа вклучување редовно и целосно собирање на релевантни податоци од оние што располагаат за такви податоци за четирите конвенции, нивно анализирање и искористување заради планирање и управување со хемикалии и отпад, но и известување согласно обврските од конвенциите.

Имајќи предвид дека една од слабостите во постоечкото управување и имплементирање на обврските од конвенциите се однесува и на податоците, неопходно е подобрување во овој дел. За таа цел, потребно е да се идентификуваат сите иматели на податоци, како и процесите што резултираат за податоци, поврзани со имплементацијата на конвенциите, потоа развивање на начини за нивно редовно прибирање, нивна анализа согласно потребите поврзани со управувањето, но и идентификација на одговорности поврзани со управувањето со податоците.

Надлежен сектор за управување со податоци во рамките на МЖСПП е Македонскиот информативен центар за животна средина. Во рамките на овој сектор постои посебно Одделение за аналитика и известување што е надлежно да врши работи и задачи во врска со собирање, обработка, анализа, прикажување и известување на податоците и информациите од медиумите и областите на животната средина. Одделението исто така ги координира активностите за соработка на Министерството со Европската агенција за животна средина (ЕЕА) и доставување на податоци и информации до другите меѓународни организации, мрежи и конвенции согласно обврските кои произлегуваат од законската легислатива и меѓународните договори.

Друга институција поврзана со управувањето со податоци е Државниот завод за статистика кој претставува стручна и самостојна организација во рамките на државната администрација во Република Северна Македонија. ДЗС има надлежност за прибирање, обработка и дисеминација на статистички податоци за

¹⁶Дополнување на Правилникот за внатрешна организација со додавање на новите обврските.

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

демографските, социјалните и економските појави во македонското општество. Меѓудругото, една од областите што ДЗС ги засега е и животната средина, односно податоците поврзани со неа.

Имајќи предвид погоре наведеното, делот на управување со податоци поврзани со хемикалии и отпад би требало да се лоцира во рамките на ова Одделение. За таа цел, неопходно е зајакнување на капацитетите на одделение за спроведување на вакви обврски во иднина, како и соодветни протоколи за собирање и анализа на податоци и известување.

Формализирање на врската на проектните канцеларии и МЖСПП Канцелариите за НОЗ и озон претставуваат стручна и клучна поддршка на МЖСПП во делот на управување со хемикалии. Клучните јаки страни на овие Канцеларии се знаењето, стручноста и финансиската независност кои низ годините му овозможуваат на МЖСПП низа на проекти и финансиска поддршка во управувањето со хемикалии поддржани од различни меѓународни институции. Делувањето на овие канцеларии најмногу е преку одделението за хемикалии и индустриски несреќи, но и преку други сектори и одделенија во МЖСПП. Членови на овие канцеларии, поради нивната стручност, посветеност и долгорочна работа на ова поле, претставуваат официјални контакт лица на МЖСПП за некои од позициите од Конвенциите.

Со цел обезбедување на стабилност и долгорочност, статусот на врската на овие Канцеларии со МЖСПП би требало да се формализира, задржувајќи го притоа досегашниот модел/начин на делување и соработка, и финансиска независност на канцелариите, на тој начин овозможувајќи корист за двете страни и долгорочна координирана имплементација на конвенциите за хемикалии во текот на целиот нивен животен циклус.

Обезбедување на техничка поддршка за имплементација на обврските. Имплементацијата на барањата од четирите Конвенции подразбира редовна комуникација и ефикасна работа на голем број институции, носители на процесите на Конвенциите, но и други институции поврзани со управувањето со хемикалии и отпад. Во прв ред тоа подразбира навремено информирање, доставување или собирање на податоци, анализа и секако известување.

Во време на висок технолошки развој, примената на современи информациски алатки со сигурност може да донесе унапредување на комуникацијата и соработката на различните страни (институции) во управувањето со хемикалиите и отпадот.

Техничкото решение би претставувало ИТ (дигитална) платформа или информациски систем за управување со податоците поврзани со Базелската, Ротердамската, Стокхолмската и Минамата конвенцијата. Самата платформа би претставувала поврзување на сите страни вклучени во имплементациите на 4те Конвенции на едно место, во секое време(online со пристап во секое време, од секое место). Истата би била место каде би можеле да се најдат сите податоци поврзани со конвенциите. Сите процеси на редовна комуникација, доставување и собирање на податоци меѓу институциите би биле автоматизирани. Обврските и одговорностите на секоја институција би биле исто идентификувани. На крај, самото решение би имало можност и да генерира потребни извештаи.

Клучни процеси поврзани со функционирањето на платформата би биле:

- Собирање на податоци,
- Анализа на податоци,
- Начин на соработка и комуникација,
- Известување.

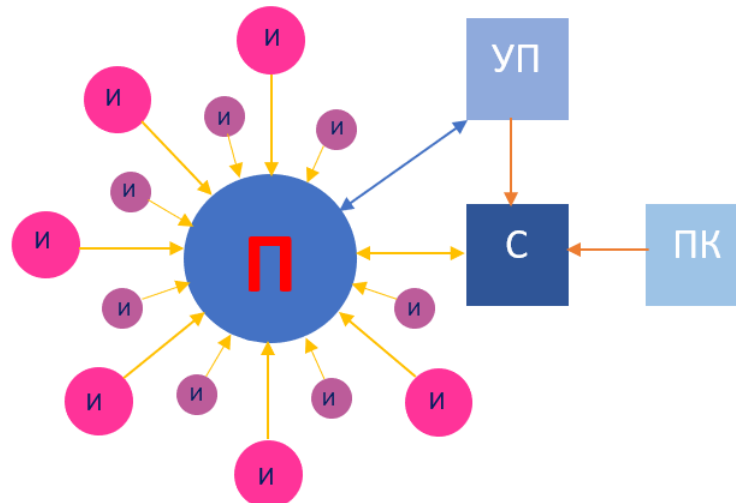
Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Поставувањето на ваква платформа би значело мапирање на сите институции вклучени во имплементација на Конвенциите, како и мапирање на сите процеси поврзани со Конвенциите, помеѓу институциите во рамки на една конвенција, но и измеѓу конвенциите.

МИЦЖС би имало улога во делот на управувањето со податоците (собирање и анализа) и контрола на управувањето со податоците (Одделение за аналитика и известување), но и одржување на самата ИТ платформа (Одделение за информатичка технологија). На тој начин, работата и одржливоста на системот би бил долгорочно обезбеден.

Реализацијата на едно вакво решение би одело во неколку фази:

- Мапирање на страни и процеси,
- Изградба на архитектурата на решението,
- Развој на ИТ платформа,
- Обука за користење,
- Тестирање и работа.

Слика 2 Илустративен приказ на функционална шема на системот со 4 компоненти

Легенда: П-платформа, УП-управување со податоци, С-синергија (централна институција (одд.)), ПК-проектна канцеларија, И-институција

10.2 Правни аспекти

10.2.1 Мерки за надминување на разликите помеѓу националното законодавство за хемикалии и отпад барањата од конвенциите.

Со цел да се постигне целосно транспонирање на Стокхолмската, Базелската, Ротердамската и Минамата конвенцијата неопходно е да се преземат следните мерки:

Стокхолмска конвенција

- воведување на дефиниција за „полихлорирани дибензо-п-диоксини“ и „полихлорирани дибензофурани“ во прописите за воздух;

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

- Ажурирање на Листата на ограничувања и забрани на употреба на хемикалии со додавање на следните НОЗ: декабромдифенил етер (decabromodiphenyl eter), хексабромциклододекан (hexabromocyclododecane), хексахлоробутадиен (hexachlorobutadiene), полихлорирани нафталени (polychlorinated naphthalenes), хлорирани парафини со краток синџир (short-chain chlorinated paraffins).

Базелската конвенција и Амандманот на Базелската конвенција:

- воведување на дефиницијата за „лице“ да се уреди во новиот ЗУО.
- временскиот период во кој може да се покријат повеќе пратки со општо известување и писмена согласност да се уреди во Правилникот за увоз, извоз и транзит на отпад.

Заради олеснување на спроведувањето на обврските од Базелската конвенција потребно е да се разгледа можноста за подготовка на водич со кој ќе се направи поврзување на видовите отпад дефинирани во Анексите I и II од Конвенцијата и Анексите VIII и IX од Амандманот на Конвенцијата со шифрите од Листата на видови отпад (Сл. Весник на РМ бр. 100/05). На тој начин ќе се направи поврзување на Листата на видови отпад која всушност преставува транспонирана Одлуката на Комисијата 2000/532/ EC (Commission Decision 2000/532/EC) и Конвенцијата.

Ротердамска конвенција – воведување на дефинициите „забранета хемикалија“, „строго ограничена хемикалија“ и „формулација на исклучително опасен пестицид“ во Законот за хемикалии.

Минамата конвенција

Надминувањето на идентификуваните недостатоци во домашното законодавство може да се постигне со спроведување на следните мерки:

1. а) Воведување на дефиниција за занаетчиски и мали рудници за злато во Законот за минерални сировини.

Во Конвенцијата се наведува дека во однос на занаетчиски и мали рудници за злато и преработка кои се на нејзина територија, државата е должна да преземе мерки за намалување и кога е остварливо елиминирање на употребата на жива и живини соединенија во таквите ископувања и преработка како и на емисиите и испуштањата во животната средина од истите. Во националното законодавство не постои ваква дефиниција ниту пак се идентификувани вакви инсталации на територијата на Република Северна Македонија. Согласно тоа, државата можеби и нема потреба од внесување на дефиницијата во домашното законодавство. Дополнително, согласно барањата на Конвенцијата, доколку вакви инсталации постојат, државата треба да ја забрани употребата на жива и живини соединенија во ископувањето и преработката во рудниците како и емисиите и испуштањата во животната средина од истите. Ова, може да се уреди во Законот за минерални сировини како и со наредбата од член 21 од Законот за животната средина.

- б) Живата и живините соединенија може да се дефинираат на следниот начин:

Алтернатива 1: Дефинирањето на живата може да се уреди во подзаконскиот акт кој ќе се донесе по усвојувањето на измените и дополнувањата на Законот за животната средина кој е во собраниска постапка на донесување. Согласно член 28 – а од предлог на Законот за животната средина предвидено е донесување на подзаконски акт за видот и нивоата на присуство на опасни супстанции во медиумите за животната средина за определување на контаминирано подрачјето.

Алтернатива 2: Согласно член 21 од Законот за животната средина може да се забрани употреба на одредени производи, супстанции, полупроизводи и вршење на одредени услуги и активности заради заштита на животната средина. Во истата наредба ќе бидат опфатени сите потребни дефиниции за дефинирање на жива, живини соединенија и производи со додаток на жива.

в) Генерална дефиниција за производи со додаток на жива не постои, но постојат одредби од прописите со кои се забранува употреба на производи штетни за животната средина. Согласно член 21 од Законот за животната средина може да се забрани употреба на одредени производи, супстанции, полупроизводи и вршење на одредени услуги и активности заради заштита на животната средина. Во истата наредба ќе бидат опфатени сите потребни дефиниции за дефинирање на жива, живини соединенија и производи со додаток на жива.

2. Изворите за снабдување со жива може да се уредат согласно член 21 од Законот за животната средина со што ќе се забрани употреба на одредени производи, супстанции, полупроизводи и вршење на одредени услуги и активности заради заштита на животната средина, како и исклучоците на кои нема да се однесува забраната. Во истата наредба ќе бидат опфатени сите потребни дефиниции за дефинирање на жива, живини соединенија и производи со додаток на жива. Притоа со наредбата од член 21 од Законот за животната средина ќе се определи датум за забрана како и ограничување за употреба, производство, вршење на активности со жива. Дополнително, идентификувањето на поединечни резерви на жива или живини соединенија кои надминуваат 50 метрички тони, како и извори за снабдување со жива кои произведуваат резерви на жива што надминуваат 10 метрички тони годишно, кои се на територијата на РСМ и постапувањето со прекумерна количина на жива од демотирање на хлоро-алкални капацитети, ќе се врши согласно член 28 – а и 28 -б од предлог на Законот за изменување и дополнување на Законот за животната средина. Спроведувањето на мерката ќе се врши поединечно за секоја резерва на жива или живини соединенија и извори над дефинираните количини и со подготовка на План за соодветно постапување.

3. Во однос на обврските да се преземат мерки за производите со додадена жива се предлагаат следните мерки:

- активностите за намалување на примена на забен амалгам како производ со додадена жива идентификувани во конвенцијата да се предвидат во Акционен план кој би бил дел од Национален акционен план со кој ќе се обезбеди синергија помеѓу четирите конвенции во кој ќе бидат опфатени сите мерки кои треба државата да ги преземе а произлегуваат од Стокхолмска, Ротердамска, Базелска и Минамата Конвенцијата;
- спречувањето на вградување на монтирани производи на производи со додадена жива чиешто производство, увоз и извоз не се дозволени ќе се овозможи со донесување на Наредбата за забрана и користење на производи со жива каде што јасно ќе се пропише што е дозволено и до кога.

4. Забраната и ограничувањето на производните процеси во кои се користи жива или живини соединенија може да се изврши согласно член 21 од Законот за животната средина во кој ќе бидат дефинирани и роковите за истите. Дотогаш овие процеси ќе се контролираат преку елаборатите за животна средина/студија за оцена на влијанието врз животната средина и/или интегрираните еколошки дозволи.

5. За да се утврдат мерките кои треба да се преземат за намалување или кога е тоа остварливо елиминирање на употребата на жива и живини соединенија најнапред е неопходно изготвување на анализа со цел да се утврди постоењето на ваквите инсталации на територијата на РСМ. За да се обезбеди синергија помеѓу четирите конвенции треба да се размисли за изготвување на Национален Акционен план во кој ќе бидат опфатени сите мерки кои треба да ги преземе државата а кои произлегуваат од Стокхолмска, Ротердамска, Базелска и Минамата конвенцијата.

6. Конкретни граничните вредности за емисии во почва ќе бидат утврдени во прописот за контаминирани подрачја кој ќе биде подготвен по усвојување на измените и дополнувањата на Законот за животната средина. Контаминирани подрачја се уредени во предлог на Законот за изменување и дополнување на Законот за животната средина кој е во постапка на донесување. Во предлог на законот се уредува начинот на идентификување на контаминираните подрачја, нивното прогласување и методологијата за прогласување на контаминираните подрачја. Исто така, во предлог на законот е дефиниран и правен основ

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

за донесување на подзаконски акт со кој ќе се дефинираат нивоата на опасни супстанции во медиумите на животната средина.

7. Постапувањето со отпад од жива може подетално да се уреди како посебно под поглавје во рамките на Законот за управување со отпад.

Заедничка препорака за сите конвенции:

- превод на техничките упатства изготвени од Секретаријатите на Конвенциите кои ќе помогнат во имплементацијата на истите;
- изработка на електронски систем за следење на хемикалиите во целиот нивен животен циклус во кој ќе имаат пристап сите институции вклучени во имплементација на конвенциите;
- редовно следење на амандманите и Протоколите на Конвенциите и нивна ратификација.

11. КОМУНИКАЦИЈА И КООРДИНАЦИЈА

11.1 Вовед

Со ратификација на Стокхолмската, Базелската, Ротердамската и Минамата конвенцијата Република Северна македонија презема низа обврски кои произлегуваат од истите. Заедничко за четирите конвенции е нивната цел а тоа е заштита на животната средина и здравјето на луѓето. Обврските кои произлегуваат од конвенциите се уредени со повеќе закони и подзаконски акти од областа на заштита на животната средина, заштита на здравјето на луѓето, здравје и безбедност при работа, земјоделие, шумарство и водостопанство, економија итн. Генерално конвенциите се уредени во следните закони:

- Закон за животната средина
- Закон за хемикалии
- Закон за здравствена заштита
- Закон за јавно здравје
- Закон за здравје и безбедност при работа
- Закон за безбедност на храната
- Закон за квалитет за амбиентен воздух
- Закон за управување со отпадот
- Закон за производи за заштита на растенијата
- Закон за минерални сировини

Сите овие закони доделуваат обврски на различни државни органи кои се вклучени во нивна имплементација. Сепак, за успешна имплементација неопходно е надлежните органи да имаат доволен капацитет и редовна комуникација и координација како помеѓу вработените во рамките на едно министерство или агенција така и помеѓу различните органи и индустријата, граѓанските организации и академијата. Под недостаток на капацитет се подразбира: недостаток на ресурси (финансиски и човечки), недоволно обучен персонал, недоволна соработка и недоволна или несоодветна комуникација помеѓу засегнатите страни.

Овој План за комуникација и координација ќе предложи краткорочни и долгорочни активности кои ќе бидат насочени кон подобрување на комуникацијата и соработката помеѓу засегнатите страни. Сепак, треба да се има предвид дека овој план е документ кој треба редовно да се надградува со цел да ги следи промените во имплементацијата на конвенциите кои ќе се одвиваат во земјата.

11.2 Цел

Целта на Планот за комуникација и координација е да ја помогне имплементацијата на Стокхолмската, Базелската, Ротердамската и Минамата конвенцијата преку зајакнување на комуникацијата и

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

координацијата помеѓу одделните надлежни органи. Дополнително, Планот треба да го обезбеди следното:

- Редовно информирање на надлежните органи вклучени во имплементацијата на конвенциите со цел истите да бидат редовно информирани за измените/дополнувањата во обврските кои произлегуваат од конвенциите;
- Редовно информирање на Одделението за хемикалии од страна на надлежните органи вклучени во имплементацијата на обврските од конвенциите во рамки на нивните институции и проблемите со кои се соочуваат при истата;
- Можност за вклучување на сите засегнати страни во процесот на донесување на одлуки и да се слушнат нивните ставови и мислења;
- Поефикасно користење на ресурсите во рамките на надлежните органи;
- Подобрена соработка помеѓу надлежните органи;
- Идентификување и зајакнување на работата на Одделението за хемикалии при МЖСПП со цел подобро спроведување на обврските кои произлегуваат од конвенциите.

Конкретно, планот за комуникација и координација ќе предложи:

- Начини на комуникација и координација помеѓу одговорните лица за овие конвенции и надлежните органи вклучени во имплементација на конвенциите, видовите информации кои е неопходно да се споделат и нивно учество во процесот на донесување на одлуки;
- Улогата на Одделението за хемикалии при МЖСПП во комуникацијата и координацијата како и мерки за зголемување на истата помеѓу засегнатите надлежни органи.

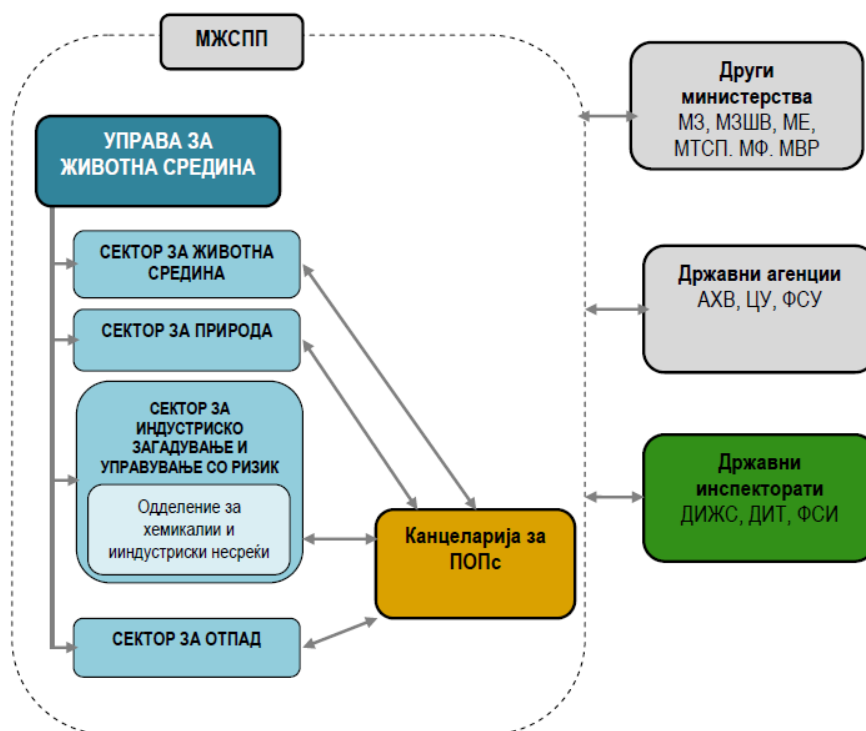
11.3 Целна група

Врз основа на анализа на обврските кои произлегуваат од конвенциите и нивното уредување во домашното законодавство утврдена е следната целна група:

- Министерство за животна средина и просторно планирање
- Други министерства: Министерство за здравство, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерство за економија, Министерство за труд и социјална политика, Министерство за внатрешни работи и Министерство за финансии;
- Државни агенции: Управа за животна средина, Институт за јавно здравје, Агенција за храна и ветеринарство, Царинска управа, Фитосанитарна управа
- Државни инспекции: Државен инспекторат за животна средина, Државен инспекторат за труд, Фитосанитарна инспекција
- Канцеларија за ПОПс (при Министерство за животна средина и просторно планирање)
- Сектор за хемикалии (при Министерството за здравство)

На следниот дијаграм се преставени надлежните органи вклучени во имплементација на Стокхолмската, Базелската, Ротердамската и Минамата конвенцијата.

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Слика 3 Надлежни органи вклучени во имплементација на на Стокхолмска, Базелска, Ротердамска и Минамата Конвенцијата

11.4 Анализа на улогата и постојни форми за комуникација и координација помеѓу засегнатите надлежни органи

Министерство за животна средина и просторно планирање

Министерството за животна средина и просторно планирање има водечка улога во изготвување на закони и подзаконски акти кои ги уредуваат обврските за заштита на животната средина а кои произлегуваат од четирите конвенции и нивна комуникација до останатите надлежни органи. Во моментот, сите информации во врска со конвенциите пристигнуваат до одговорните лица за секоја конвенција одделно кои се вработени во Министерството за животна средина и просторно планирање. Иако не постои пишана обврска, одговорните лица информациите неформално ги проследуваат до раководителот на Одделението за хемикалии при МЖСПП.

Канцеларијата за ПОПс

Канцеларијата за ПОПс при МЖСПП со одлука на Влада има улога на координатор на активностите за спроведување на акциите од Националниот имплементационен план за намалување и елиминација на неразградливите органски загадувачи, но исто така и за мониторинг, намалување и конечна елиминација на релевантните хемикалии, институционално зајакнување и подигање на јавната и професионалната свест за управувањето како поддршка на хемиската безбедност. Дополнително, оваа канцеларија е одговорна за имплементација на акции за решавање на високо ризични локации во однос на нивно санирање, отстранување и тн. Воедно, Канцеларијата спроведува проектни активности насочени кон имплементација на Стокхолмската конвенција како и сеопфатно и безбедно управување со хемикалиите. Комуникацијата и координацијата помеѓу Канцеларијата за ПОПс и одделните сектори при МЖСПП се спроведува на дневна основа додека со останатите институции вклучени во имплементацијата на Конвенциите и засегнати страни согласно потребите.

Останати министерства

Во спроведувањето на обврските од Стокхолмската, Базелската, Ротердамската и Минамата конвенцијата како што е веќе детално објаснето во Поглавје 4 од овој Извештај покрај МЖСПП вклучени се повеќе министерства како што се: Министерство за здравство (Сектор за хемикалии), Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерство за економија, Министерство за труд и социјална политика, Министерство за внатрешни работи и Министерство за финансии. Комуникацијата и координацијата помеѓу нив се сведува на споделување на информации во врска со донесување на закони и подзаконски акти како и на информации кои согласно законите имаат обврска да ги споделат.

Државни агенции

Покрај министерствата, неколку државни агенции се вклучени во спроведувањето на обврските кои произлегуваат од четирите конвенции особено во: издавањето дозволи за увоз/извоз и транзит на хемикалии и отпад, мониторинг како и спроведување на обврските од стратешките и плански документи изготвени во согласност со конвенциите. Државни агенции вклучени во имплементација на обврските кои произлегуваат од четирите конвенции се: Управа за животна средина, Институт за јавно здравје, Агенција за храна и ветеринарство, Фитосанитарна управа и Царинска управа.

Со оглед дека агенциите се важен чинител директно вклучен во спроведувањето на законодавството во кои се уредени обврските од конвенциите неопходна е зголемена комуникација помеѓу нив, едукација и свесност за клучното значење што го имаат во управувањето со хемикалиите и отпадот.

Државни инспекторати

Инспекцискиот надзор врз управувањето со хемикалии и отпад го врши Државен инспекторат за животна средина, додека Државен инспекторат за труд и Фитосанитарната инспекција вршат надзор во доменот на задравје и безбедност при работа и на производи за заштита на растенијата.

11.5 План за комуникација и координација

Врз основа на анализата сумирана во подпоглавје 11.4, идентификувани се следните механизми кои имаат за цел подобрување на комуникацијата и координацијата помеѓу засегнатите надлежни органи:

- Одделението за хемикалии при Управата за животна средина да се именува за одговорно лице за комуникација и координација помеѓу МЖСПП и засегнатите надлежни органи. Покрај ова, во секоја од надлежните институции вклучени во имплементација на обврските од конвенциите да се именува лице кон кое можат да бидат упатени специфични прашања и од кого ќе се очекуваат повратни информации. Овие лица ќе бидат одговорни за примање информации, нивна дисеминација во институцијата во која работат и обезбедување на повратни информации. Одделението за хемикалии ќе биде одговорно за прием на специфичните податоци и информации од засегнатите надлежни органи и нивна дисеминација до секторите во МЖСПП. Со примена на овој механизам во секоја институција на едно место ќе може да се најдат добиените и споделените податоци и информации кои се однесуваат на четирите конвенции. Одделението за хемикалии меѓу другото ќе има обврска да доставува информација за изготвени технички упатства од Секретаријатите на конвенциите до сите засегнати страни како и да ги доставува извештаите со кои известува до Секретаријатите на одделните конвенции со сите засегнати страни ;
- Работната група за хемикалии и отпад која се состои од преставници од секоја надлежна институција, индустријата и Здруженија на граѓани ќе биде организирана од страна на Одделението за хемикалии. Работната група ќе се состанува двапати годишно со цел да се идентификуваат недостатоците во комуникацијата и координацијата, да се предложат мерки за подобрување како и да се следи имплементацијата на Планот за комуникација и координација.
- Квартални информатори во однос на активностите кои се спроведени од страна на МЖСПП ќе се доставуваат по е-маил до сите засегнати страни.

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

- Мрежа од регулатори (листа) која ќе се состои од контакт информации на одговорните лица од секој надлежен орган ќе биде изготвена и дистрибуирана од страна на Одделението за хемикалии/Канцеларија за ПОПс до сите засегнати страни.
- Информации за инспекциски надзори врз компании кои управуваат со хемикалии и отпад ќе бидат доставувани од страна на инспекторатот до Одделението за хемикалии.
- Информации за издадени дозволи за управување со хемикалии и отпад ќе бидат доставувани од страна на надлежните органи за истите до Одделението за хемикалии и отпад.
- Изготвување на национална платформа за хемикалии и отпад која има за цел да го олесни пристапот на засегнатите страни до податоци и информации за хемикалии и отпад. Одговорноста за одржување и редовно ажурирање на платформата е Одделението за хемикалии.

Предлог Планот за комуникација и координација е даден на следната Табела.

Табела 3 Предлог план за комуникација и координација

Бр.	Активност	Цел	Целна група	Одговорност	Временска рамка
	Одржување состаноци трипати годишно	Да се обезбеди редовно информирање на сите засегнати страни за хемикалии и отпад за планираните активности за транспозиција на мерки од конвенциите кои не се транспонирани како и да се сподели информација за проблеми врзани со имплементација на истите	МЗ-СХ, МЗШВ, МТСП, ИЈЗ, ФСУ, ЦУ, АХ, ДИЖС, ДИТ, Индустрија, ЗГ	Одделение за хемикалии	Април Август Декември
2	Споделување на квартални информатори по е-маил	Да се обезбеди редовно информирање за активностите на МЖСПП во однос на конвенциите	МЗ-СХ, МЗШВС, МТСП, ИЈЗ, ФСУ, ЦУ, АХ, ДИЖС, ДИТ, Канцеларија за НОЗ, Индустрија, ЗГ	Одделение за хемикалии	Април Август Декември
3	Подготовка на квартални информации за издадени дозволи за увоз/извоз/транзит на хемикалии и отпад	Информирање на засегнатите страни за издадени дозволи со цел информациите да се користат при изготвување на плански и стратешки документи во одделните надлежни органи	Одделение за хемикалии	МЗ (СХ), МЖСПП (СО), МЗШВС (ФСУ)	Април Август Декември
4	Изготвување на мрежа од регулатори	Изготвување на листа од надлежни органи вклучени во управувањето со хемикалии и отпад со контакт податоци и улога во однос на спроведување на одредбите од конвенциите и достава на истата до сите надлежни органи вклучени во имплементација на конвенциите со цел олеснување на комуникацијата помеѓу одделните надлежни органи	МЗ-СХ, МЗШВС, МТСП, ИЈЗ, ФСУ, ЦУ, АХ, ДИЖС, ДИТ, Канцеларија за НОЗ, Индустрија, ЗГ	Одделение за хемикалии	Декември 2020 Листата да се надградува еднаш годишно
5	Надградба на Планот за	Идентификација на недостатоците во	МЗ-СХ, МЗШВС, МТСП, ИЈЗ, ФСУ,	Одделение за хемикалии	Двапати годишно

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Бр.	Активност	Цел	Целна група	Одговорност	Временска рамка
	комуникација и координација	внатрешната комуникација, со предлог мерки за подобрување и следење на спроведувањето на Планот за комуникација и координација	ЦУ, АХ, ДИЖС, ДИТ, Канцеларија за НОЗ		(февруари и јули)
6	Споделување на квартални извештаи од спроведени инспекциски надзор во областа на хемикалии и отпад	Информирање на одделните надлежни органи за усогласеноста на работењето на правните и физичките лица во однос на хемикалии и отпад	МЗ-СХ, МЗШВС, МТСП, ИЈЗ, ФСУ, ЦУ, АХ, ДИЖС, ДИТ, Одд. за хемикалии и отпад, Канцеларија за НОЗ	ДИЖС, ДСЗИ, ДИТ, ДИЗ	Април Август Декември
7	Споделување на информации за доставени Програми за управување со отпад на централно и локално ниво	Информирање на одделните надлежни органи за физичките и правни лица кои генерираат отпад кој влегува во опфатот на Стокхолмска, Базелска, Ротердамска и Минамата конвенцијата	МЗ-СХ, МЗШВС, МТСП, ИЈЗ, ФСУ, ЦУ, АХ, ДИЖС, ДИТ, Одд. за хемикалии и отпад, Канцеларија за НОЗ	МЖСПП (Сектор отпад)	Еднаш годишно (декември)

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Бр.	Активност	Цел	Целна група	Одговорност	Временска рамка
8	Изготвување на национална платформа за хемикалии и отпад	Олеснет пристап на сите засегнати страни до информациите поврзани со управување со хемикалии и отпад	МЗ-СХ, МЗШВС, МТСП, ИЈЗ, ФСУ, ЦУ, АХ, ДИЖС, ДИТ, Канцеларија за НОЗ, индустрија, ЗГ	Одделние за хемикалии, МЖСПП	12.2021
9	Споделување на информации во врска со измени/дополни на обврските по конвенциите со цел интегриран пристап во транспозицијата и имплементацијата	Координација на лицата одговорни за рапортирање според четирите Конвенции	Одговорни лица за секоја конвенција	Одделние за хемикалии (МЖСПП)	Еднаш годишно
10	Споделување на техничките упатства за управување со хемикалии и отпад изготвени од Секретаријатот на Конвенциите	Редовно информирање за новите технички упатства изготвени во рамките на Конвенциите	Одделение за хемикалии/ Канцеларија за НОЗ (МЖСПП)	Одговорни лица за конвенциите	Двапати годишно
11	Споделување на информација за местото на кое може да се најдат техничките упатства за управување со хемикалии и отпад	Подобрена имплементација на конвенциите	МЗ-СХ, МЗШВС, МТСП, ИЈЗ, ФСУ, ЦУ, АХ, ДИЖС, ДИТ, Индустрија, ЗГ	Одделение за хемикалии/ Канцеларија за ПОПс (МЖСПП)	Двапати годишно
12	Споделување на информации за инциденти кои се случиле а се поврзани со управување со хемикалии и опасен отпад	Редовно информирање на одговорните лица за конвенциите и релевантните органи вклучени во имплементација на конвенциите	Одделние за хемикалии/ Канцеларија за НОЗ (МЖСПП)	ДИЖС, ДИТ	Квартално
13	Споделување на извештаите изготвени согласно барањата на Конвенциите до Секретаријатите на истите	Редовно информирање на засегнатите страни за содржината на извештаите кои се доставуваат до Секретаријатите на секоја од Конвенциите	МЗ-СХ, МЗШВС, МТСП, ИЈЗ, ФСУ, ЦУ, АХ, ДИЖС, ДИТ, Индустрија, ЗГ	Одделние за хемикалии/ Канцеларија за ПОПс (МЖСПП)	Согласно обврските во Конвенциите

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

ПРИЛОЗИ

Прилог 1 ГАП анализа

1.1 ГАП анализа на Стокхолмска конвенција

1.2 ГАП анализа на Базелска конвенција

1.3 ГАП анализа на Ротердамска конвенција

1.4 ГАП анализа на Минамата конвенција

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Прилог 2 Листа на закони и подзаконски акти

2.1 Листа на закони и подзаконски акти со кои е уредена Стокхолмската конвенција

1. Закон за хемикалии (Сл. Весник на РМ бр.145/10, 53/11, 164/13, 116/15, 149/15, 37/16)
1.1 Листа на ограничувања и забрани за употреба на хемикалии (Сл. Весник на РМ бр. 31/2014)
2. Закон за производи за заштита на растенијата (Сл. Весник бр. 110/07, 20/09, 17/11, 53/11, 69/13, 10/15, 129/15, 39/16)
3. Закон за животната средина (Сл. Весник на РМ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 44/15)
3.1 Уредба за определување на активностите на инсталациите за кои се издава интегрирана еколошка дозвола односно дозвола за усогласување со оперативен план и временски распоред за поднесување на барање за дозвола за усогласување со оперативен план (Сл. Весник на РМ бр. 89/05)
4. Закон за управување со отпадот (Сл. Весник на РМ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 134/08, 09/11, 123/12, 147/13, 163/13, 156/15, 63/16, 31/20)
4.1 Правилник за начинот и условите за постапување со ПХБ, начинот и условите што треба да ги исполнуваат инсталациите и објектите за отстранување и за деконтаминација на ПХБ, искористените ПХБ и начинот на означување на опремата којапто содржи ПХБ (Сл. Весник на РМ бр. 48/07, 130/09)
5. Закон за квалитет на амбиентен воздух (Сл. Весник на РМ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 163/13, 100/12)
5.1 Правилник за граничните вредности на нивоа на емисии и видови на загадувачки супстанции во отпадните гасови и пареи кои ги емитираат стационарните извори во воздухот (Сл. Весник на РМ бр. 141/10, 223/19).
6. Закон за безбедност на храната (Сл. Весник на РМ бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 129/15, 213/15, 39/16)
6.1 Правилник за општите барања за безбедност на храната во однос на максималните нивоа на одделни контаминенти (*) (Сл. Весник на РМ бр. 102/2013)
7. Закон за јавно здравје (Сл. Весник на РМ бр. 22/10, 136/11, 144/14, 149/15, 37/16)
7.1 Национална програма за јавно здравје (Сл. Весник на РМ бр. 8/20)

2.2 Листа на закони и подзаконски акти со кои е уредена Базелската конвенција

1. Закон за управување со отпадот (Сл. Весник на РМ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 134/08, 09/11, 123/12, 147/13, 163/13, 156/15, 63/16, 31/20)
1.1 Правилник за увоз, извоз и транзит на отпад (Сл. Весник на РМ бр. 107/16)
1.2 Правилник за поблиските услови за постапување со опасниот отпад и начинот на пакување и означување на опасниот отпад (Сл. Весник на РМ бр. 15/08)
2. Кривичен законик (Сл. Весник на РМ бр. 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14, 132/14, 196/15, 226/15, 97/17)

2.3 Листа на закони и подзаконски акти со кои е уредена Ротердамската конвенција

1. Закон за хемикалии (Сл. Весник бр. 145/10, 53/11, 164/13, 116/15, 149/15, 37/16)
1.1 Список на хемикалии и производи чиј извоз е забранет (Сл. Весник бр. 82/11)
1.2 Листа на ограничувања и забрани за употреба на хемикалии (Сл. Весникна РМ 31/2014)

Проект на Специјалната програма „Зажакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

1.3 Правилник за случаите во кои се спроведува постапка на претходно известување, случаите во кои не е потребно натамошно спроведување на постапка на претходно известување, содржина на известувањата за извоз и документите кои се доставуваат заради спроведување на постапката на претходно известување (Сл. Весник бр. 82/2011)
1.4 Правилник за случаите во кои се спроведува PIC постапката и содржината на барањето за спроведување на PIC постапката (Сл. Весникбр. 82/2011)
2. Закон за јавно здравје (Сл. Весник на РМ бр. 22/10, 136/11, 144/14, 149/15, 37/16)
3. Закон за безбедност и здравје при работа (Сл. Весник на РМ бр. 92/2007, 136/2011, 23/2013, 25/2013, 137/2013, 164/2013, 158/2014, 15/2015, 129/2015, 192/2015 и 30/2016)
3.1 Правилник за начинот на изготвување на изјава за безбедност, нејзината содржина, како и податоците врз кои треба да се заснова проценката на ризик („Сл. Весник на РМ“ бр. 2/09)
3.2 Правилник за минималните барања за безбедност и здравје при работа на вработени од ризиците поврзани со изложување на хемиски супстанции („Сл. Весник на РМ “ бр.46 /10)
4. Закон за производи за заштита на растенијата (Сл. Весникна РМ бр. 110/07, 20/09, 17/11, 53/11, 69/13, 10/15, 129/15, 39/16)

2.4 Листа на закони и подзаконски акти со кои е уредена Минамата конвенција

1. Закон за животната средина (Сл. Весник на РМ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 44/15)
1.1 Уредба за дејности и активности за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручните работи од областа на животната средина (Сл. Весник на РМ бр. 80/09 и 109/09).
1.2 Уредба за определување на активностите на инсталациите за кои се издава интегрирана еколошка дозвола односно дозвола за усогласување со оперативен план и временски распоред за поднесување на барање за дозвола за усогласување со оперативен план (Сл. Весник на РМ бр. 89/05)
1.3 Уредба за учество на јавноста во текот на изработка на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина (Сл. Весник на РМ бр. 147/08)
2. Закон за хемикалии (Сл. Весник на РМ бр.145/10, 53/11, 164/13, 116/15, 149/15, 37/16)
2.1 Список на хемикалии и производи чиј извоз е забранет (Сл. Весник на на РМ бр. 82/11)
2.2 Листа на ограничувања и забрани за употреба на хемикалии (Сл. Весник на РМ бр. 31/2014)
2.3 Правилник за случаите во кои се спроведува постапка на претходно известување, случаите во кои не е потребно понатамошно спроведување на постапка на претходно известување, содржина на известувања за извоз и документи кои се доставуваат заради спроведување на постапката на претходно известување (Сл. Весник на РМ бр. 82/2011)
2.4 Правилник за случаите во кои се спроведува PIC постапката и содржина на барањето за спроведување на PIC постапката (Сл. Весник на РМ бр. 82/2011)
3. Закон за јавно здравје (Сл. Весник на РМ бр. 22/10, 136/11, 144/14, 149/15, 37/16)
3.1 Национална програма за јавно здравје (Сл. Весник на РМ бр. 8/20)
4. Закон за квалитет на амбиентен воздух (Сл. Весник на РМ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 163/13, 100/12)
4.1 Правилник за граничните вредности на нивоа на емисии и видови на загадувачки супстанции во отпадните гасови и пари кои ги емитираат стационарните извори во воздухот (Сл. Весник на РМ бр. 141/10, 223/19).
5. Закон за управување со отпадот (Сл. Весник на РМ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 134/08, 09/11, 123/12, 147/13, 163/13, 156/15, 63/16, 31/20)

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

5.1 Правилник за поблиските услови за постапување со опасниот отпад и начинот на пакување и означување на опасниот отпад (Сл. Весник на РМ бр. 15/08)
6. Закон за водите (Сл. Весник на РМ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 52/16)
6.1 Правилник за условите, начинот и граничните вредности на емисија за испуштањето на отпадните води по нивното пречистување, начинот на нивно пресметување, имајќи ги во предвид посебните барања за заштита на заштитните зони (Сл. Весник на РМ бр. 81/11)
6.2 Правилник за опасните и штетните материји и супстанции и нивните емисиони стандарди што може да се испуштаат во канализација или во систем за одводнување, во површински или подземни тела, како и во крајбрежни земјишта и водни живеалишта (Сл. Весник на РМ бр. 108/11),
6.3 Правилник за методологијата, референтните мерни методи, начинот и параметрите на мониторинг на отпадните води, вклучувајќи ја и тињата од пречистувањето на урбаните отпадни води (Сл. Весник на РМ бр. 108/11)
6.4 Листа на загадувачките материји и супстанции (Сл. Весник на РМ бр. 122/11)
7. Закон за управување со батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори (Сл. Весник на РМ бр. 140/10, 47/11, 148/11, 39/12, 163/13)
8. Закон за управување со електрична и електронска опрема и отпадна електрична и електронска опрема (Сл. Весник на РМ бр. 6/12, 163/13)
8.1 Листа на опрема на која не се однесуваат мерките за забрана и ограничувања за пуштање на пазар во РСМ на електрична и електронска опрема како и максималните вредности за концентрација на опасни супстанции, роковите до кои е дозволено присуство на одредени опасни супстанции во електрична и електронска опрема, нејзините составни делови и материјали (Сл. Весник бр. 2/13)
9. Закон за минерални суровини (Сл. Весник на РМ бр. 136/12, 25/13, 44/14, 160/14, 129/15, 192/15, 39/16, 53/16, 120/16, 189/16)
10. Закон за заштита на природата (Сл. Весник на РМ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 63/16)
11. Закон за ратификација на Протоколот кон Конвенцијата за далекусежно прекугранично загадување на воздухот со тешки метали (Сл. Весник бр. 135/10)

Прилог 3 Забелешки добиени од РГ за хемикалии и отпад за гап анализата за правната рамка за секоја од конвенциите

Институција	Датум на одговор	Базел	Ротердам	Стокхолм	Минамата
Дарко Блинков, ДИЖС	29.09.2020	Нема забелешки	Нема забелешки	Нема забелешки	Нема забелешки
Сузана Алили, ЦУ	30.09.2020 06.10.2020 14.10.2020	Да се додаде ЦУ во член 4 став 2(д), став 2(е), став 2(г), став 5, став 6, став 7(а), став 7(б), став 7(у), став 8, став 9(а), став 9(б), став 9(ц), став 10, став 11, став 12; член 8; член 9 став 1 и член 10 став 1.	Да се додаде ЦУ во член 10 став 1, став 2, став 3, став 4, став 5, став 6, став 7, став 8 и став 9	Да се додаде ЦУ во член 3 став 1 и член 6 став 2	Да се додаде ЦУ во член 3 став 6 и член 4 став 1 и став 5
Лендита Дика, МЖСПП	02.10.2020	/	Нема забелешки	/	/
Ана К. Мазневска, МЖСПП	05.10.2020	Нема забелешки	/	/	/
Билјана Спировска, МЖСПП	15.10.2020	/	/	/	Чл. 2а, чл. 7 став 2
Елисавета Јасна Стикова, ИЈЗ	27.10.2020	1. Член 2, став 1 точка 2 “постапување”: вклученост на работниците кои постапуваат, професионал на изложеност 2. Член 2, став 1 точка 5 „одобрено место“ – депониите: работници ангажирани на депониите, професионал на изложеност 3. Член 4, став 2 (ц)	<ul style="list-style-type: none"> Член 1, „...хемикалии и за да се заштити човековото здравје и...“: другите веќе споменати закони и правилници Член 2, (б) “Забранета хемикалија” – во Правилникот за БЗР при изложеност на хемикалии има листа на забранети хемикалии Член 13 став 4 – безбедносниот лист и неговата обврска 	Чл. 11, став 1 „...“(д) ефекти врз здравјето на луѓето и врз животната средина;“ – да се доуреди	1. Цел: „...заштитата на здравјето на луѓето и животната средина од антропогени емисии и...“ Посебни прописи од животната средина се: ЗЖС, ЗКАВ, ЗП, ЗУО, ЗВ, Закони за посебни текови на отпад (ЗУОЕЕО; ЗУОБА) Но, има прописи и во другите закони што се однесуваат на заштита на здравјето на луѓето – генерално: Закон за здравствена заштита, Закон за безбедност и здравје на работа, Правилник за проценка на ризик, Правилни за безбедност и здравје на работа при професионална изложеност на хемикалии – за жива: Прилог 1 за ограничувачки гранични вредности (МДК во

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Институција	Датум на одговор	Базел	Ротердам	Стокхолм	Минамата
		<p>„прсоналот“: професионал на изложеност</p> <p>4. Член 4, став 7 (а) „ќе им забрани на лицата“ – професионал на изложеност</p> <p>5. Член 10, став 2 (б) „ќе соработуваат во набљудување на ефектите од постапување то со опасните материји врз човековото здравје и животната средина.“</p> <p>6. Член 13, став 1 „...а кој би можел да предизвика акутен ризик за човековото здравје и животната средина во други земји, тие земји веднаш да бидат информирани и за тоа“</p>	<p>примена го има и во чл. 9 на Правилникот за БЗР за хемикалии</p>		<p>работна средина): точка бр. 424, 635, 636, 637</p> <ul style="list-style-type: none"> • Член 5 став 3, „...Секоја Страна е должна да преземе мерки за ограничување на употребата на жива или живини соединенија во процесите наведени во Дел 2 на Анекс Б во согласност со одредбите утврдени во истиот“: Правилник за безбедност и здравје на работа при професионална изложеност на хемикалии – за жива: Прилог 1 за ограничувачки гранични вредности (МДК во работна средина): точка бр. 424, 635, 636, 637 • Член 5 став 5, мерки за емисии: заштита на професионално експонираните работници • Член 12 став 2 – „Сите акции за намалување на ризиците од таквите локации се извршуваат на еколошки здрав начин, вклучувајќи, кога е соодветно, <i>оценка на ризиците за здравјето на луѓето</i> и за животната средина од живата или живините соединенија што ги содржат тие“ – проценка на ризици кај професионално експонираните лица и кај населението согласно Националната програма за јавно здравје 2020 и Правилникот за проценка на ризик и заштита од хемикалии. Правилник за начинот на кој се врши процената на безбедноста на

Проект на Специјалната програма „Зајакнување на институционалните капацитети за вклучување во четирикратна шема за синергија во спроведувањето на Националните акциони планови (НИП) за спроведување на SAICM и вклучување на Минамата конвенцијата“

Институција	Датум на одговор	Базел	Ротердам	Стокхолм	Минамата
					<p>хемикалијата и содржината на извештајот на безбедноста на хемикалијата (Сл. Весник на РМ бр. 82/11)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Член 12 став 3: Зошто не се транспонира, многу е значаен!!!??? • Член 16 став 1: Зошто не се транспонира, многу е значаен!!!??? • Член 18 став 1: пристап кон информации за здравствени ефекти • Член 19 став 1: Зошто не се транспонира!!!?? • Анекс А – да се дополни со Правилникот за БЗР при изложеност на хемикалии
Александар Мицковски, Канцеларија за ПОПс	26.11.2020	/	/	Чл. 3 став 1 - Листата на POPs (HO3) супстанции на кои се однесуваат забраните не ги опфаќа сите POPs (HO3) хемикалии. Недостасуваат: chlordane, decabromodiphenyl ether, discofol, Hexabromocyclododecane, Hexachlorobutadiene, Pentachlorophenol and its salts and esters, Polychlorinated naphthalenes, Short-chain chlorinated paraffins, Endosulfan, Perfluorooctanoic acid, its salts and PFOA related compounds, Прилог А - дополнет број на Службен весник на Правилникот за ПХБ.	/